

Ազգ

ՀԱՍԱՐԿԱԿԱՆ-ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԿԵՐՈՒԹԱԿԱՆ ՇԱՐՔԱԹԵՐԹ

Երրորդանի վերընտրվելու հնարավորությունը նվազում է

Թուրքիայի նախագահ Երրորդանը դաժնանալ է արել երկրի կենսոնական բան- կի նախագահի երկու ժողովուրդներին, ֆինանսադաժնական փորձառու գործիչ- ներից եւս մեկին, ինչպէս երեկ՝ հոկտեմբերի 14-ին իրագրեցին գերմանական ՉԼՍ- ները՝ նկատել սալով, թէ թուրքական լիքայի անկումն այլեւս հնարավոր չէ կանգնեցնել: Տնտեսական վիճակը ծանր է: Մեկ արկա ընթացքում հավկիթի գի- նը 70 տկոսով, հավի միկնը՝ 69-ը, ոսոքը՝ 52, իսկ արեւածաղկի ձեթը՝ 58 տկո- սով աճել են: Ընդդիմադիրները, ինչպէս նաեւ Երրորդանի օգտին փէ սկած զանգ- վածը կասկածում են, թէ 2023-ին կայանալիք ընտրություններին Երրորդանի կու- սակցությունը հաղթանակ կգրանցի: Երրորդանի փնադաժնում են Ռուսաստանում եւ ԱՄՆ-ում: Առաջինը՝ Սիրիայի եւ Ուկրաինայի հարցում: «Պրավդան» նկատել է սալիս՝ խեղճը վերընտրվելու հնարավորություն չունի, դրա համար մի բան ոլիսի ա- սի: Իսկ ամերիկյան Foreign Policy հանդէսը ընդգծում է, թէ չլիտս է աչխաթող ա- նել, որ Երրորդանի առողջական վիճակը վասթարանում է: ԱՆԱՏԻՏ ՏՈՎԵՏՓՅԱՆ

Օրերի շէտ

Ոստիկանություն ունենք՝ աշխարհը չունի

Անցյալ բարթ օրը, երեկոյան ժամը 6-ի մոտակայքում, եղբորս հէս ակտ- մեքենայով Դիլիջանից երեւան վերադարձի ճանադարհին, հէնց ոլորաննե- րի վրա մեզ դիմակորեց մառախուղը, սեղ-սեղ՝ բաս թանձր, հազիվ 5 մէտր սե- սանելիությամբ: Բարեբախտաբար ձյուն չկար, բայց սաֆալսը թաց էր, եւ ստիոված էինք ընթանալ հազիվ 20-30 ժամ-արագությամբ: Դիմացը սոլի- սակ-սոլիսակ էր, նույնիսկ չէր օգնում դեղին լուսարձակը: Միայն երբեմն, աչ թեի վրա նեմարվում էր մէտադյա դաժնողանիչ բազրիքը, մեզ զգուեացնելով, որ ճանադարհի մեջտեղից է մեքենան ընթանում: Նման դայմաններում,- ա- սածս ոլիսի հասաստն բոլոր վարորդները,- կողմնորոշվելու միակ միջոցը մեջտեղի սոլիսակ հոծ գիծն է, որ առնվազն կանխում է հանդիդակաց կող- մից եկող մեքենաներին բախվելու վասնզը: Մինչդեռ հոծ-մոծ որեւէ գիծ չկար, գծանում ընդհանրադէս չէր եղել: Գոնէ սեղ-սեղ ճՈ մեքենաներ լի- ներին՝ իրենց գունակոր թարթիչ լույսերով: Կարծեք համբարձվել էին, բոլորն էլ:

Բոլորովին անօգնական այդ վիճակում, 2-րդ թե՛ 3-րդ ոլորանի վրա, նկատ- վեցին ձախ կողմից իջնող ակտմեքենաների երկար բարսայան լուսարձակ- ները: Վարորդները գտել էին ինքնակարգավորման միակ ու վերջին կերպը. այսդէս կոչված «ցեդոչկա» կազմած՝ դանդաղ ու կարգադաի իջնում էին դեղի Դիլիջան, մի բան՝ որը ոսիկաններին էր անկ անել: Եվ այդ դաիին, որտեղից որտեղ, հիւեցի... Ալէն Սիմոնյանին, այժմու ԱԺ նախագահին, որի 2018 թ.ի նախընտրական գովազդային թերթիկի առաջին էջում որդէս ծրագ- րային կարգախոս արձանագրված էր՝ «հանրօգուս հասարակություն»: Ան- կեղծ եւ խիստ իմաստալից: Այսինքն՝ ոչ թէ կառավարությունը կան փաղափ- րէտարանը, այլ հանրությունը ինքն ինքն է հանրօգուս աշխատանք սանի, հանգիստ թողնելով իր մուծած հարկերով ու տուրքերով սնվող դէտական կա- ռույցներին, ներկա դարագայում՝ ոսիկանությամբ:

Ասածս հասաստվեց փչ ավելի ուե, երբ մեր մեքենան հաղթահարելով բո- լոր 6 ոլորանները եւ այնուհետեւ՝ կիսամուր թունելը, դուրս եկավ մայրամու- իս ոսկյա ճառագայթներով ողողված Սեւանի մայրուղի: Յուրաքանչյուր 2-3 կիլոմէտրը մեկ կանգնած էին ճՈ ակտմեքենաները՝ կարմիր-կարույտ ազ- դանեանային թարթիչները միացրած: Ինչ էին անում դրանք: Առաջին հա- յացփից՝ հսկում էին: Բայց ինչը, երբեւէ՛կը: Չեմ կարծում: Իրենց բախտին թողնելով վերեի ոլորաններում՝ թանձր մառախուղ ձեղող վարորդներին՝ նրանք հավանաբար դաժնողանում էին սեւանյան հանրօգուս «կայթերից» վերադարձող դաժնողաններին, արդեն վաղուց այլեւս չխայլող փայլականնե- րին:

Խոստովանեմ. դեռեւս ուսանողական տարիներից իմ մեջ վերադաիու- թյուն կա մեր ոսիկանության նկատմամբ, թեւէ դէտս եղած չափով գիտնմ, որ կարգուկանոնին եւ մարդկանց անվասնությունը հսկելու համար բա- ցարձակ անհրաժեշտություն է նրանց առկայությունը յուրաքանչյուր դէտու- թյան համար: Սովետական տարիներից մնացած, ինչպէս որը ժողովրդի մոտ, խոբանք կա «միլիցեի», այժմ՝ «մեմբերի» նկատմամբ, որոնց հէտս բիումը, փչ բացառությամբ, առնվազն տիւտ է: Սովորաբար նրանք երբեք չեն լինում այնտեղ, որտեղ դէտս է լինեն, եւ փոխարենը միեոս լինում են այնտեղ, որտեղ կարիի չկա նրանց ներկայութան: Թվում է՝ անկախ դէտականության դայ- մաններում փոխված դէտս է լինեն մեր, նաեւ իմ վերաբերմունքը նրանց նկատմամբ: Սակայն բացառադէտս իեխանություններին ծառայելու, նրանց ձեռնից դաժնիչ գործիք դառնալու հանգամանքը ըստ էության բնավ չի փոխ- վել. հասարակությանը ծառայելու, դասականի խոստով՝ հանրօգուս առափե- լություն իրականացնելու գործում նախաձեռնությամբ հանդէտս գալու հար- ցում նրանց բացակայությունը ակնեքել է: Նույնիսկ անձնական անվասն- գության հարցերով մեր հասարակությունը խուսափում է դիմել ոսիկանու- թյանը, ոսիկաններին, զգուեանալով նրանց «կոչում» բնավորությունից:

Բայց ամեն բանից ավելի հուսահատեցնողը մեր ոսիկանների ոչ դրոժե- սիոնալ լինելն է: Նրանք չեն կարողանում մեկ փաղափացու, նույնիսկ մեկ կնոջ ձեռքակալել, բողոքի ցույցերի ժամանակ կան ինչ-որ անկարգության դաիին, եթէ առնվազն 3 կան 4 հոգի չլինեն: Ավելին՝ անդայման դէտս է բիտ ուժ կիրառեն, անգամ փացով խիեն, վրան դառնեն, որդէտսի միայնակ մարդուն ձեռքակալեն, իսկ առնվազն 6 հոգով դէտս է լինեն՝ ձեռնաբաթ աճցկացնելու եւ գլուխը ոսիկանական մեքենա կոխելու, այո՛, կոխելու համար: Ամենաթարս օրինակը նախորդ օրը Ձետաթի 6 հասցեում, հէնց փո- ղոցում դաժնահան է, որը հիւեցնում էր «ուչի կոչիվ» 6-ը 1-ի դեմ ձեւաչափ- փով:

Ըստ երեւոյթին Նիկոլ Փաշինյանը մեզնից լավ գիտի իր ոսիկանների հնարավորությունների սահմանափակ լինելը, այլադէտս հէնց այնդէտս չէր տա «ասֆալտին դառնկացնելու» իր հրահանգները, կան առնվազն 1000 ոս- սիկաններով չէր դաժնողանի իր կյանքը:

Ո՛ր դարում ենք ադում: Ուրիւք երկրներում բարձրասիճան դաժնողանները բոլորովին այլ մեթոդներով են դաժնողանվում, արտադուս՝ բաս փոքրաթիվ անձնակազմով, եւ ըստ էության՝ բաս ազոու: Մեծ թվերը, ուռձացված փանա- կով անվասնության ծառայողների առկայությունը բացի անօգուս եւ ան- գոր լինելուց, ենթադրում է նաեւ մեծ փողեր ու ծախսեր, եւ, հավասացել նախկին լիբանանցուս, բնավ երաւալիի չէ ադաիովության:

Չէտզիտեք դառնում ենք ոսիկանադէտսություն:

ՎԱԿՈՒՔ ԱՎԵՏԻՔՅԱՆ

ՄԱՐԻԵՏԱ ԽԱԶՍԻՐՅԱՆ

100 տարվա մենություն

Նրանք, ովքեր չեն կարծում, որ մեր տարա- ծաբառանում, հասկադէտս Չայաստանի եւ Ար- ցախի բուրջ տեղի ունեցող գործընթացները կադ ունեն Մոսկվայի ու Կարսի դայմանագ- րերի հարյուրամյա ժամկետի լրման հէտ՝ մեղմ ասած սխալվում են:

Հոկտեմբերի 13-ին լրացավ Կարսի դայմա- նագրի վերջնաժամկետը, այդ դայմանագրով մեմք 100 տարի առաջ, ա- խարի լուռ հայացփ ներքո, ռուս-թուրքական առեւտրի արդյունքում կորցրինք մեր հայրենիքի զգալի մասը, հայերիս հէտագա մվասացում- ների դուռ բացվեց: Հա- վանաբար այդ 100 տա- րում, ու հասկադէտս Չա- յաստանի անկախացու- մից հէտս բաս հայերի ե- րագամն է եղել, որ մի օր, դէտսության հզորա- ցումից եւ այդ դայմա- նագրերի ժամկետների սղառումից հէտս հնա- րավոր կլինի միջազգա- յին աշխաններում հարց բարձրացնել հայերիս հանդեմ 100 տարի առաջ կասարված անա- դարության մասին, եթէ ինչ-որ նյութական ակնկալիքի հնարավորություն առկա չլինի էլ՝ գոնէ բարոյական հարթության վրա հարցը փ- նարկելու առիթներ կլինեն:

յուրամյա հանցավոր գործարքների նորաց- ման-կոծկման հրամայականով: 100 տարի ա- ռաջ հայերիս հայրենագրկած դերակասար դէտսությունները լավ հասկացել են, որ դայ- մանագրերի լրմանը հաջորդող իրավական վակուումը դէտս է լցնել, որ ոչինչ չսղառնա իրենց օաիերին, դրա համար Չայաստանը դէտս է դնել այնդիսի վիճակի մեջ, որ ստի- ված լինի նոր եւ էլ ավելի վասթար դայմա- նագրեր ստորագրել, այդդիսով հայերիս հան- դեմ 100 տարի առաջ կասարված հանցագոր- ծությունների թեման փակելով:

«3+3» ձեւաչափի որոգայթները

ԳՐԻԳՈՐ ԱՌԱԶԵԼՅԱՆ

Դիվանագէտ

Արդյո՞ք Ռուսաստանի գործում մաս- նակցությամբ «3+3» ձեւաչափի տե- տով նոր հարթակներ ստեղծելու ան- վան սակ ընդամենը «փոքր փայլերով» հումանիտար առափելություն իրակա- նացնող «Միսկի խմբի» աշխա- տանքների արդյունավէտությունը մե- տադէտս կասկածի սակ դնող Թուր- քիայի ջանքերն այս անգամ էլ են հա- ջողությամբ դասակարգվում...

ստեղծելու եւ տարածաբառանային խնդիրներում իր անմիջական մասնակցությունն ադաիովել- լու հարցում դրա նախաձեռնողի՝ Անկարայի անսոող օաիագրգրվածության մասին:

Նաեւ մեզ հայտնի է, որ «Միսկի խմբի» գոր- ծունեության բոլոր ժամանակաբառաններում Ադրբեջանն ու Թուրքիան անթափուց ձգտել են համանախագահողի մակարդակով ադաիովել Անկարայի մասնակցությունն այդ խմբի աշխա- տանքներին: Նաեւ տեղյակ ենք, որ թուրքական կողմի «3+3» ձեւաչափի գաղափարը սաղմնա- վորվել է դեռեւս 2000-ական թվականներին, եւ աշխարհադաժնական իմաստով դրա բուվան- դակության հիմքում այն մոտեցումն էր, որ ռեգիո- նալ խնդիրների լուծումը դէտս է տեղի ունենա տա- ռածաբառանի երկրների ու տերությունների մեր- րավմամբ, եւ տարածաբառանից դուրս գտնվող դէտսություններն ու բառանակները չլիտս է մեր- րավվեն խնդիրների լուծման գործընթացում: Ի դեմ, գրեթէ մման մոտեցման կողմնա- կիցներից է եղել նաեւ Իրանը:

ԵՐԿԱՆԴ ԱԶՍՏՅԱԼ

ՊԵՏՐՈՍ, ԱՄՆ

Երբեմնի դրախտավայր Լիբանանը ավերակների մեջ

Երկար սարիներ Լիբանանը համարվում էր անվտանգ, հովվերգական մի երկիր, իսկական դրախտ երկիր վրա՝ իր գեղեցիկ բնության և ազատամիտ հասարակության դասձառով, որը շեղ էր կենսուրախ գիտելիքից ժամանցի վայրեր էր դարձնում մարդկանց: Լիբանանը Միջին Արևելքի ընդհանուր վայրերից էր, որտեղ զբոսաշրջիկների հետ նավթադոլարները եւս հոսում էին բանկային ազատ համակարգի գոյության դրամաներում եւ որտեղ նաեւ կարող էին մուտք գործել անենասարբեր սեսակի լրեստներ՝ հետեւելու համար հարեան երկրների զարգացումներին:

Լիբանանի բուն բնակիչները փյունիկեցիներն էին, նավագնացությանը զբաղվող մի ժողովուրդ, որն իր գաղութներն ուներ Հյուսիսային Աֆրիկայում, օրհնակ՝ Կարթագենում: Կարթագենն այնքան էր հզորացել, որ վախ էր սփռում նույնիսկ հռոմեացի կայսրերի հողում: Այդ վախն այնքան սարսափելի էր, որ հռոմեացի հռետոր եւ ֆաղափական գործիչ Կատոն իր բոլոր ելույթները ավարտում էր «Կարթագենը դեմ է կործանել» կոչով: Եվ իրոք, այն կործանվեց փյունիկեցիների հետ երրորդ դարաշրջանում մ.թ.ա. 146 թվին:

Իրենց ծովագնաց նախնիների ավանդությանը հետեւելով, Լիբանանի ֆաղափացիները ստիպված արագադարձեցին հեռավոր երկրներ՝ նոր համայնքներ կազմավորելով Աֆրիկայում եւ Հարավային Ամերիկայում: Բայց նրանք չհռոմեացան առաստաղներում նրա ստեղծած իրենց հայրենի երկրի բարգավաճմանը:

Այսօրվա, հայերի նման, լիբանանյան սփյուռքի բնակիչները շատ ավելի են, քան բուն երկրի բնակչությունը: Նախքան երկրի վերջին ճգնաժամը, բուն Լիբանանի բնակչությունը վեց միլիոն էր, իսկ սփյուռքի բնակչությունը կազմում էր 10-14 միլիոն:

Լիբանանը դարձել էր ամենափոքրը կապիտալիստական առաստաղներից մեկը Հայոց ցեղասպանությունից փրկվածների համար:

Հայկական համայնքն այնտեղ հասել էր 250 հազարի՝ իր գաղթականներից: 2009-ին այդ թիվը նվազել էր՝ դառնալով 112 հազար, իսկ այսօր այն ընդամենը 40 հազար է: Բայց սեղի համայնքներից ոչ մեկը չի կարող իր անդամների ճգնաժամը բարձրաձայնել, քանի որ լիբանանյան ֆաղափական համակարգը հիմնված է կրոնական համայնքների վրա եւ 18 դավանաբանական խմբավորումներ իրենց համաձայնական ներկայացուցիչներն ունեն լիբանանյան խորհրդարանում: Դրա հետեւանում, եթե համայնքը խոստովանի, որ իր անդամների թիվը նվազել է, կկորցնի խորհրդարանում ներկայացուցիչների իր տեղերը:

Ներկայիս հայկական համայնքը խորհրդարանում ներկայացված է 6 անդամներով: 10,500 կմ սարածի վրա 1943-ին անկախություն ձեռք բերելուց ի վեր Լիբանանում բազմաթիվ սարածաբանային հակամարտություններ են տեղի ունեցել, որոնք խորը սոցիալական փոփոխություններ են առաջացրել երկրում:

Լիբանանցիները ամբողջովին սեսակի վերադարձնել են: Յուրաքանչյուր հակամարտությունից հետո,

նրանք դարձյալ միավորվում են «ոչ հաղթողներ, ոչ դաժարակորներ» կարգախոսի ներքեւ սկսում վերակառուցել երկիրը: Ներկայիս ընթացող ճգնաժամը վերլուծելու համար դեմք է ընդհանրապես սեսակաբան վերանայել սարածաբանային զարգացումները, որոնցից կարելի լինի սեսակել դրանց ազդեցությունը Լիբանանի վրա:

Միջին Արևելքում տեղի ունեցող ակտիվությունների մեծ մասն առնչվում է իսրայելա-դադեսիյան հակամարտության հետ, երբ իսրայելը անկախություն հռչակեց 1948-ին: Դրանից հետո այդ հակամարտությունը ճանադարհ հարթեց նոր սարածայնությունների, որոնք ավարտվեցին դաժարակորով իրենց գոյությունը: Արաբական երկրներից հատկապես Եգիպտոսն ու Սիրիան մտադիր էին վերացնելու իսրայելին եւ բնակչությանն էլ ծովը թափելու: Մինչև 1973-ի «3օր Կիպուրի դաժարակոր» Հորդանանն էր վերահսկում Արևմտյան ափն ու Արևելյան Երուսաղեմը, իսկ Եգիպտոսը վերահսկում էր Գազայի շերտը: Փոխանակ այդ սարածություններում հռչակելու դադեսիյան դեմքերը, նրանք հետամուտ էին լինում կործանելու իսրայելը: Վերջինիս համար, հակառակ կորուստների, բոլոր դաժարակորներն էլ, սարտիմակ կարող է հնչել, բայց ողջունելի էին, քանի որ դրանք ավարտվում էին սարածային նոր նվաճումներով: 1973-ի դաժարակորի հետեւանում Եգիպտոսը կորցրեց Գազայի հասկածը եւ Սինայի թերակղզու մեծ մասը: Հորդանանը կորցրեց Արևելյան Երուսաղեմը եւ Արևմտյան ափը, իսկ Սիրիան կորցրեց Գոլանի բարձունքները իր ամենամոտոպետ ու մարտավարական նշանակության սարածությունը:

Այս բոլորից հետո, արաբական երկրները, բացի Համասից, համակերպվեցին, որ իսրայելն էլ գոյություն ունենալու իրավունք ունի եւ նրանք արդեն երկար ժամանակ է, ինչ բանակցում են որոշեա հարցի կարգավորում երկու դեմքություն ստեղծելու մտադրությամբ, հույս ունենալով վերանվաճել Արևմտյան ափը եւ Գազայի հասկածը, որոնցից կազմավորեն դադեսիյան դեմքությունը:

Իսրայելա-դադեսիյան հակամարտությունը դաժար դարձավ, որ բազմաթիվ դադեսիյանցիներ որոշեա փախսականներ տեղափոխվեա արաբական այլ երկրներ, ստեղծելով դրանցում հասարակա-ֆաղափական եւ զինվորական խմբիկների մի ամբողջ շարք: Լիբանանում նրանք կարողացան կազմակերպել եւ երկրի կառավարության մեջ կառավարություն կազմել՝ զայրացնելով երկրի ֆրիսոնյաներին եւ սղառնալով իսրայելին:

Արաբական աշխարհի գայրույթն առաջացել է դադեսիյանցիների նկատմամբ իսրայելի վերաբերմունքից: Այդ գայրույթը շեղելու կամ չեղարկելու նղաասակով Մ. Նահանգների ու իսրայելի ֆաղափականությունը մեակողները նոր մարտավարություն ձեակորեցին՝ հակվածացնելով արաբներին, որ իսկական թեմամին ոչ թե իսրայելն է, այլ շիա դավադիդ Իրանը: Դրանով սարածաբանում սկիզբը դրվեց կրոնական սարածայնությունների: Սառուդյան Արաբիային հանձնարարվեց սանձնել սուննի արաբների դեակավարությունը, որովհետեւ նա էր իսլամական սրբազան վայրերի՝

Մեֆայի եւ Մեդինայի դաժարակոր: Քչերն էին ակնկալում, որ Ռեջեփ Թայիփ Էրդողանի Թուրիան հանդես կգա որոշեա դադեսիյան հարցի դաժարակոր եւ կհավակնի դառնալ սուննի աշխարհի առաջնորդ՝ խլելով այդ իրավունքը իսրայելա-ամերիկյան ֆաղափականությունը մեակողների նախագծած ծրագրից:

Լիբանանի գլխավոր ֆաղափական դաժարակոր սկսվեց 1975-ին եւ տեւեց մինչև 1989-ը, երբ Արաբական Լիգայի հովանու ներքեւ Թայիփում (Սառուդյան Արաբիա) սորոգվեց համատեղ իշխանություն կազմելու համաձայնությունը:

Այդ աղետալի դաժարակորում Լիբանանի մահմեդականները դադեսիյանցիների կողմն անցան ընդդեմ ֆրիսոնյաների: Լիբանանյան բանակը՝ բաժանված երկու ձամբարների դավաճանական հոսանքների միջև, իր ձեռքը վերցրեց երկրի եւ ժողովրդի ձակասագիրը: 1982-ին իսրայելի բանակը ներխուժեց Լիբանան, հասավ Բեյրութ եւ ֆանդեց դադեսիյան գործերի բոլոր ենթակառույցները: Բայց հակամարտությունը շարունակվեց մինչև 1989-ը, երբ խաղաղությունը վերահասակվեց, եւ Սիրիան սանձնեց երկրի անվանագրությունը:

Լիբանանահայերը, որոնք 1958-ի հակամարտության ժամանակ ձամբարներից մեկին էին միացել եւ տուժել ծանրորեն, այս անգամ որոշեցին «դրական չեղարկություն» դաժարակոր, բարկացնելով ֆրիսոնյա զանգվածին:

Հաջորդող սարիներին սարածաբանի եւ արեանոսի շատ երկրներ օգնեցին, որ Լիբանանը վերակառուցվի: Մ. Նահանգները դիսավորյալ թերզինված դաժարակոր լիբանանյան բանակը, որոնցից չիախիսի իսրայելի գերիշխանությունը սարածաբանում: Այս ֆայլն, իր հերթին, ծնունդ սվեց այլընտրանքային մի նոր ուժի՝ Հզբուլլահի առաջացմանը, որոնք Իրանի փոխարինող: Չմասն Արեանոսին Հզբուլլահին համարում են ահաբեկչական մի կազմակերպություն, Լիբանանում այն կառուցել է իր ֆաղափական ենթակառույցները եւ խորհրդարանի 128 մանդատներից զբաղեցնում է 14-ը:

Հզբուլլահի առաջացումից ի վեր լիբանանյան ֆաղափական երկնականարում դաժարակոր շարունակվում է: Մ. Նահանգներն ու իսրայելը, մի կողմից, փորձում են խորակել այդ կուսակցությունը, մյուս կողմից Իրանը դաժարակորում ու զինում է Հզբուլլահին: Լիբանանի ժողովուրդը երկուսի արանում է մնացել: Սառուդյան Արաբիան, որ Լիբանանի գլխավոր բարեարն է, դադարեցրել է ամեն սեսակի օգնություն ցուցաբերել՝ իսրայելում

եւ Մ. Նահանգներում զենվող իր վերադասների խնդրանով: Այդ դաժարակոր էլ Լիբանանի սնեսությունը հայտնվել է ծանր կացության առջեւ:

Ենթադրում է, որ Հզբուլլահին իր շարժումն ունի 25 հազար մարտիկներ՝ զինված ամենաարդիական զինասեսակներով: Այն բազմաթիվ անգամներ կարողացել է ես մղել իսրայելի նախահարձակումները եւ երբեմն էլ խորակել իսրայելի դաժարակորության ուժերի անդարձելիության առասողելը:

Վերջին մի ֆանի սարիներին Լիբանանի ֆաղափական կյանքն անգործունեության է մասնված, կաթվածահար անելով կառավարական բոլոր աշխատանքները: Լիբանանում հասակաված սառուդյան «խնամակալները» փորձում են Հզբուլլահին դուրս մղել ֆաղափական դաժարակոր, բայց վերջինս այնքան խորն է արմատավորվել, որ ոչ մի կառավարություն երկրում չի կարող ձեակավորվել առանց նրա համաձայնության:

Խնամակալ կառավարության կազմավորումից ամիսներ անց սուննի մահմեդական **Նաջիբ Միկասին** վերջադեա սանձնեց նոր կառավարության դեկը՝ հուսարելով որոշ մարդկանց, բայց մեծամասնությունը թողնելով հուսահատ վիճակում: Վերջիններս այլ երկրներում են աղասան որոնում: Նրանց դառնությունը կարելի է հասկանալ, քանի որ «Պանդորայի ծարերի» վերջերս հայտնաբերված սլայլների համաձայն միլիարդներ Միկասին աշխարհի այն առաջնորդների թվում է, որոնք միլիոնավոր դոլարների օժտոբային հաժիվներ են կուսակել:

Համաշխարհային բանկի հաշվարկներով միայն 19 սարի հետ Լիբանանը կկարողանա հաղթահարել ներկա ճգնաժամը: Բանկը նաեւ համարում է, որ Լիբանանի ներկա ճգնաժամը այն երեփ վասագույն ճգնաժամերից է, որ աշխարհը ակնասես է եղել վերջին 150 սարիների ընթացում, իսկ ՄԱԿ-ը իրադրությունը բնութագրել է որոշեա «կենդանի մղձականջ»: Վերջինիս հաշվարկներով, բնակչության 78 տոկոսը աղորում է աղիասության սահմանագծից էլ վաս դայնաններում՝ սովամահ լինելու սղառնալիի ներքեւ: Հոսող ջուր չկա երկրում, չկա նաեւ էլեկտրականություն: Չեն գործում տեղական ինքնակարողան ծառայությունները: Հիվանդանոցներից շատերը, որոնք գեներասորների միջոցով են աշխատում, վառելիքի կարի ունեն, որը դժվար ձեռք բերովի է: Իրականում անցյալ շաբաթավերջին ամբողջ երկիրը 24 ժամով հոսանքազրկված էր: Էլեկտրականները չէին աշխատում վառել-

իլիի դակասի հետեւանով: Դրանից առաջ օրական միայն 2 ժամով էր էլեկտրականություն սրամարվում ժողովուրդին:

Իրանը խոսակցել է վառելիք ու դարկել Լիբանան, բայց եթե վերջինս ընդունի «նվերը», աղա Իրանի դեմ ամերիկյան դաժարակորները խախտած է լինելու: Վառելիքի դակասը արդեն 18 ամիս է ինչ գոյություն ունի եւ դեռ առունակվում է: Երկրից զանգվածային արագադար է տեղի ունենում: Վերջին ամիսներին 2000 բժիկներ եւ 1500 բուժուրբեր լքել են երկիրը՝ կիսաձակասագրական հարված հասցնելով առողջադաժարության համակարգին, որը փլուզման եզրին է:

Բանկային համակարգն էլ լարված դրության մեջ է: Ամերիկյան դոլարով ավանդներ ունեցող ֆաղափացիները չեն կարողանում վերցնել իրենց խնայողությունները մինչեւ չհամաձայնվեն լիբանանյան արժույթով սսանալ դրանք: Իսկ այդ արժույթն արդեն 90 տոկոսով արժեզրկվել է: Ներկայիս ամերիկյան դոլարի փոխանակման երեփ սակեր են սահմանվել, 2-ը դաժարակոր, մեկը՝ սեւ շուկայական:

Փոխանակման դաժարակոր սակագինը 1500 լիբանանյան ֆունդ (լիրա) է մեկ դոլարի դիմաց, երկրորդ՝ կիսադաժարակոր սակագինը 3.900, իսկ սեւ շուկայականը՝ 25.000 մեկ դոլարի դիմաց:

Ջաղափացիները չեն կարողանում դաժարակորները, թե ինչոքեա գոյատեւեն: Այս բոլորը կարծես բավական չէր, անցյալ օգոստոսին ահավոր մի դայթյուն տեղի ունեցավ Բեյրութի նավահանգստի շրջանում, որն ավերեց մայրաֆաղադը՝ դաժարակորով 15 միլիարդ դոլարի վմաս եւ անտուն թողնելով 300.000 մարդկանց:

Բեյրութի արվարձաններից Բուրջ Համուդը «փոփրկ Հայասսան» էին անվանում: Այնտեղ մուսնիցիդալ բոլոր ծառայությունները հայերի ձեռքերում էր: Հիմա հայերի զանգվածային արագադար է կասարվում այնտեղ, բայց ֆովիդի եւ փախսականների համաշխարհային հիմնախնդրի դաժարակոր շատ փչ երկրներ են ընդունում նրանց: Դրանցից առաջինը Հայասսանն է եւ արդեն «փոփրկ Լիբանան» է կազմավորվել Երեւանում, փոխարինելով Բեյրութի «փոփրկ Հայասսանին»:

Աշխարհով մեկ սփռված հայկական համայնքները մյութական հսկայական միջոցներ են ներդրել Լիբանանի համայնքային կառույցներում: Ջրիսոնեական բոլոր երեփ կրոնական հարանվանությունները այնտեղ ունեն իրենց եկեղեցիները, դոլորները, մարզական սկուոբներն ու հասարակական կենտրոնները:

Թվում է, թե գաղթական հայի դաժարությունը կրկնվում է: Հնդկասսանի, Եգիպտոսի եւ այլ երկրների հայկական եկեղեցիներն ու հասարակությունները դասարկվել են, քանի որ տեղի հայկական համայնքները լքել են այդ երկրները իրենցից անկախ իրադարձությունների հետեւանով:

Հայկական համայնքների ձակասագիրն է աղիք այդ ձեռով: Լիբանանը դարձյալ հանդերձն է «ոչ հաղթողներ, ոչ դաժարակորներ» լավասեսական կարգախոսի ներքեւ: Մեզ մնում է միայն աղոթել, որ դա տեղի ունենա:

Ասգլ. բարզմանեց
ՀԱՄԵՐ ԾՈՒԽԿՅԱՆԷ
(The Armenian Mirror-Spectator)

Նա մեռավ հայ բառը շուրթերին. Ֆրիսյոֆ Նանսեն

Հոկտեմբերի 14-ին «Առնո Բաբաջանյան» համերգասրահում տեղի ունեցավ 20-րդ դարի մեծ մարդասեր, հաղադրության Նոբելյան մրցանակի դափնեկիր Ֆրիսյոֆ Նանսենի ծննդյան 160-ամյակին նվիրված հոբելյանական ցերեկույթը:

«Կարելի է ասել, որ սա գիտնականության գերեզման էր, որի ընթացքում հյուրերը ունկնդրեցին Մանկավարժական համալսարանի կուրսուրայի ֆակուլտետի երաժշտության ամբիոնի ուսանողների կատարումները, որին հաջորդեց գիտական հասկացող՝ զեկուցումներ Նանսենի մասին եւ երեք գրքերի շնորհանդես», - մեզ հետ զրույցում ասաց Հայաստանի Ֆրիսյոֆ Նանսենի ինստիտուտի գործադիր տնօրեն **Հայարվի Խաչատրյանը**:

Ցերեկույթի մասնակցային հասկացող աղանդակներին Մանկավարժական համալսարանի կուրսուրայի ֆակուլտետի երաժշտության ամբիոնը՝ ամբիոնի վարիչ, վասակավոր արտիստ **Արա Գեորգյանի, Հասմիկ Լեյլոյանի եւ Նորայր Դավթյանի** գլխավորությամբ:

Նանսենի ամբողջ կյանքը ներկայացրեց ԵՊՀ Պատմության ֆակուլտետի դեկան, դասնական գիտությունների դոկտոր, դոկտոր **Էդիկ Սիմոնյանը**: Ցերեկույթի գիտական հասկացող բացեց Ֆրիսյոֆ Նանսենի

ներկայացրեց նա հայանդաս գործունեությունը, խոսեց Նանսենյան անձնագրի մասին:

«Գրում ընթերցողին են ներկայացված Նանսենի բոլոր գիտական գործերը, ինչպես նաեւ Հայաստանին նվիրված նա գրի մասին ամբողջական վերլուծական աշխատությունը», - իր խոսքում նեցեց Ֆելիքս Բախչինյանը:

Արևալար գիրքահանրահանրարի նախարարի խորհրդակցական, գրող-արձակագիր **Անդրանիկ Հակոբյանը** իր խոսքը ուղղեց սրահում ներկա դորոցականներին ասելով. «Այսօր կարելու է իմանալ Նանսենի մասին: 100 տարի առաջ Նանսենը խոսում էր այսօրվա համար արդիական թեմաներով: Եվ հիմա՝ 21-րդ դարում մենք կարիք ունենք Նանսենների: Ամբողջ աշխարհակիրթ աշխարհը լուր էր անցած տարի, եւ չեղավ մի Նանսեն, որ բարձրաձայն էր այդ ամենի մասին»:

Ցերեկույթը եզրափակեց բանասիրական գիտությունների դոկտոր-դոկտոր **Սերգո Երիցյանը**՝ եւ մեկ անգամ շնորհակալություններով կազմակերպեցին: «Շնորհակալ փառավոր հոբելյանը: Շատ կարելու է, որ հիշում եւ գնահատում են Նանսենին Հայաստանում», - իր խոսքում նեցեց Սերգո Երիցյանը:

ՀԱՍՏԻՎ ՄԵԽԹԱՐՔԱՆ, ՀԱՍՏԻՎ ԱՎԵՏԻՍՅԱՆ

Մեր օրակարգի գլխավոր հարցը

Դիվանագիտությունը կնճռոտ հարցերը կարգավորելու ամենագործող ու արդյունավետ միջոցն է: Դիվանագիտության անկարողության դեմքում դաստիարակի թնդանթներն են որոշում: Իսկ եթե դաստիարակն էլ է անգոր զսնվում, դարձյալ դիվանագիտությունն է ակտիվանում:

Այս օրերին աշխարհի տարբեր երկրների մայրաքաղաքներում՝ Վիլնյուսից ու Հռոմից սկսած, Մոսկվայում ու Թեհրանում վերջացած, հայկական դատախազությունների ներկայացուցչական երկրորդ հանդիպումների ու դիվանագիտական շփումների մասին է խոսվում:

Հայկական դատախազությունների շփումներն անցնում են միջազգային կազմակերպությունների հարթակներ է ներթափանցել:

Հայաստանում էլ դիվանագիտական հանդիպումների նախաձեռնությունն անցել է Երևանում հավասարազգային դեմոստրացիան:

Իսկ արտերկրներում ծառայություն իրականացնող մեր դեմոստրացիան լծված են Երևանից ստացած հանձնարարականների կատարմամբ:

Հանդիպումների օրակարգում գլխավոր հարցը «ու՛ր լինի, նու՛ր լինի» հայերեն ասացվածքի ճշմարտացիության արդարացումն է, կարծես:

Գ.Ա.

2021 թվականի կյանքը՝ թվերով

ՀՀ աշխատանքի եւ սոցիալական հարցերի նախարարությունը 2022 թվականի հունվարի 1-ից նախատեսում է բարձրացնել նվազագույն կենսաթոշակի չափն՝ այն սահմանելով 28,600 դրամ՝ ներկայումս սահմանված 26,500 դրամի փոխարեն: Զին-ծառայողների հաշվարկային կենսաթոշակն էլ նախատեսվում է ավելացնել 3000 դրամով:

Բենալիսն արդարագների գները բարձրացել են 9.9%-ով, բենզինը՝ 43.1%-ով, դիզելային վառելիքը՝ 42.6%-ով:

Արդյո՞ք խոսաբանված 2-3 հազար դրամը համարժեք փոխհատուցում է օրեցօր աճող գների դիմաց:

Հիշեցնենք նաեւ Կենտրոնական բանկի կանխատեսումը, որի համաձայն այս տարի Հայաստանում գրանցվող բարձր գնաճը

Բայց կառավարության այս բարի լուրն այսօր սկզբեց վիճակագրական կոմիտեի հեթեթական հրատարակումը, որի համաձայն՝ 2021թ.-ի սեպտեմբերին 2020թ.-ի սեպտեմբերի համեմատ Հայաստանում միայն դարձանալիս արդարագների գներն աճել են 15.4% -ով:

Նշենք, որ դաստիարակական վիճակագրության համաձայն՝ վերջին 1 տարում, 2021թ.-ի սեպտեմբերի դրությամբ միայն բանաճարները թանկացել է 64.5%-ով, միջոց՝ 3, արեւածաղկի ձեթը՝ 55.1%-ով: Հացի գինն աճել է 9.8%-ով, կաթնամթերքի, դանրի գները՝ 10%-ով: Ձվի գինը նույն ժամանակահատվածում բարձրացել է 27.4%-ով, ռաբաբի գինը՝ 31.1%-ով: Թանկացել է նաեւ մսամթերքը, օրինակ՝ խոզի մսի գինը 2020թ. սեպտեմբերից ի վեր ավելացել է 40.2%-ով: Ձկան եւ ծովամթերքի գինը մեկ տարվա մեջ բարձրացել է 27.7%-ով, տեղական իգիտանը 2020թ.-ի սեպտեմբերից հետո թանկացել է 31.6%-ով: Ոչ դա-

կարունակվի մինչեւ տարեկան: «Եթե նվազագույն ամսական առեւտուրը դիտարկենք 30 000 դրամ, չնայած իրականում ավելին է, այդ 30 000-ի 15% արդեն 5000 դրամ է կազմում, այս թվի գրեթե կեսն է լինելու խոսաբանված թոշակի ավելացումը: Ավելի լավ կլինեք գները այսօրվա չափանշաններին, կենսաթոշակներն ու նոյաքներն էլ չբարձրացնե՞նք», - մեզ հետ զրույցում ասում է 45-ամյա Արմինե Վարդանյանը:

Մինչեւ թոշակները կբարձրանան, գներն արդեն առաջ են անցել: Երեւանի փողոցներում մարդիկ, դարձեալ բարձր, իրենց դժգոհություններն են հայտնում, կիսվում միմյանց հետ, երբեմն կասկած, ծաղրում ու առաջ շարժվում:

- Բարեւ, փուր ջան, ձեր խանութում ամեն ինչ կա՞...
- Հա, իհարկե:
- Իսկ արդարագ կա՞...
- Զե՛, ընկեր ջան, երեք տարի առաջ վերջացավ...

ՀԱՍՏԻՎ ՄԵԽԹԱՐՔԱՆ

Անձնագրի դեֆիցիտը Հայաստանում

Հայաստանում տեղական ժամանակաշրջանները չեն կարողանում անձնագիր ստանալ: Նրանք, ովքեր ցանկանում են ստանալ նոր անձնագիր կամ մտադիր են անձնագիրը փոխել, կանգնում են խնդրի առաջ:

Քաղաքացիները մոտենում են Անձնագրային եւ վիզաների վարչության տարածքային բաժանմունք անձնագրի հետ կապված խնդիրները լուծելու, սակայն ստանում են բացասական դատարարություն:

«Տղաս ընտանիքի հետ մեք է մեկնի երկրից եւ անձնագիրը փոխելու անհրաժեշտությունն առաջացավ, քանի որ ամեն կեսը հաջող ամիս ավարտվում է, իսկ այդ դեմքում ինքը երկրում չի լինի, որ անձնագիրը փոխի, վիզան էլ չալիս են այնքան ժամանակով, ինչքան անձնագրի ժամկետն է: Դիմեցինք Երեւանի վարչական օրջանի անձնագրային բաժանմունք, այնտեղից դատարարություն, որ անձնագիր չունեն եւ եթե հարցը հրատարակ է դիմենք «Օվիր», - մեզ հետ զրույցում ասում է **Վարդուհի Մնացականյանը**:

Չուցակցիցներիցս մյուսը Էջմիածնի բնակիչ էր, որը այս հարցով մոտեցել էր Անձնագրային եւ վիզաների վարչության Էջմիածնի տարածքային բաժանմունք, որտեղից դատարարություն էր, որ հիմա անձնագրի տրամադրության համար նախատեսված թուղթ դեռ չկա, ու մեք է սղասել: 33-ամյա Անին ասում է, որ Անձնագրային բաժանմունքում նեցել են, որ դեռեւ տեղեկություն չունեն, թե երբ կստանան անհրաժեշտ միջոց-

ները անձնագիր տրամադրելու համար, քանի որ վերջին մի քանի օրերը ոչ աշխատանքային են եղել, աղա առաջարկել են դիմել Անձնագրային եւ վիզաների վարչություն՝ «Օվիր»:

Փորձեցինք մանրամասներ ձեռնարկել վարչության թե՛ զծի հեռախոսահամարով, սակայն ուսիկանության կայքում գրանցված հեռախոսահամարը երկու օր անդադար զբաղված էր:

«Ցանկանում էի նոր անձնագիր վերցնել, որովհետեւ իմ անձնագրի ժամկետը լրացել էր, ասացին, որ տեխնիկական դատարարությունը չունի մեք ընդունել: Հարցրեցին՝ զուցե դիմե՞մ Ազատիայի համայնքի բաժանմունք, դատարարություն, որ ոչ, խնդիրը ամբողջ Հայաստանում է», - դատարար է 27-ամյա քաղաքացին:

Անձնագրի դեֆիցիտից խուսափելու համար ավելի վաղ լուծումներից մեկի մասին խոսել է նույն վարչության նախկին ղեկավար **Մնացական Բիչախչյանը**: Նա առաջարկում էր կազմակերպել բիզնեսի կազմակերպի մրցույթ, մասնակարող ընկերության հետ ավելի երկարաժամկետ դաշնակցություն կնքել, օրինակ՝ 10 տարի ու եւս 5 տարի երկարացնելու դաշնակցություն:

«Երկարաժամկետ դաշնակցությունը հարցի հիմնական լուծումներից մեկն է: Մասնակարողի համար մեք է կանխատեսելի լինի իր բիզնեսը, դեմքային համար էլ մեք է մասնակարողը կանխատեսելի գործընկեր լինի: Թե չէ կնքում ենք մի տարով, մի տարի ավարտվելուց առաջ մրցույթ ենք հայտարարում, մրցույթը չավարտված մեք այլ

կազմակերպություն բարձր գին սվեց, տեղի չունեցավ...» Դատարարները մեքական փաստաթուղթը, որը ոչ Հայաստանի Հանրապետության դեմքական մարմինների մեղքով կարա առաջանա, այսինքն խնդիրների ու բացերի դատարարություն, որ անդադանալիս մեք է մրցույթ լինի, առաջանան նմանափող խնդիրներ», - ասում էր Բիչախչյանը:

2011 թվականից Հայաստանը դաշնակցության հետ: Լեհաստանից դատարարություն գրույկները ուղարկվում են Հայաստան, այստեղ արդեն անհատականացվում եւ լուսանկար է ամրագրվում անձնագրային տրամադրություն:

Ուսիկանության դատարարական կայքում մինչեւ օրս չկա հիմնավոր տեղեկություն, թե ինչու քաղաքացիները չեն ստանում անձնագրեր: Ուսիկանությունից միայն հայտնում են, որ կորոնավիրուսով դաշնակարողական մասնակարարման խնդիր է առաջացել, սակայն իրական խնդիրը չեն մանրամասնում:

ՀԱՍՏԻՎ ՄԵԽԹԱՐՔԱՆ

ՔՐԻՍՏԻՆԵ ՍԵԼԵՈՆՅԱՆ

Հայաստանի Թեմայան մեկուկես միության Լրատվական կենտրոն

Կայացավ «Վահան Թեմայան» ամենամյա միջազգային մրցանակաբաժնությունը: Արդեն 27-րդ անգամ անցկացվող մրցանակաբաժնության ընդհանրիվ Միությունը գնահատում է խրատական և արժանացնում մեկուկեսի եւ գիտության սարքեր բնագավառների լավագույններին:

Այս տարի մրցանակներ հանձնվեցին վեց անվանակարգում՝ Գրականություն, Հայագիտություն, Թատերական արվեստ, Կերպարվեստ, Լրագրություն եւ Գեղարվեստական լուսանկարչություն: Մրցույթին մասնակցելու հայտ էր ներկայացրել շուրջ 70 մասնակից. հանձնաժողովը ընտրել է դրանցից լավագույններին:

Հայաստանի Թեմայան մեկուկես միության նախագահ, ՀՀ մեկուկեսի վասակավոր գործիչ, դոկտոր Արմեն Սիրազյանը ընդհանուր առմամբ մրցանակակիրներին եւ ընդհանուր առմամբ մրցույթին հանձնաժողովների նախագահներին՝ անաչառ ընտրության համար: Պրոֆեսորը ընդգծեց, որ ԹՄՄ «Շաֆե Ղազարյան» հիմնադրամի ֆինանսական աջակցությամբ Հայաստանի Թեմայան մեկուկեսի միությունը ցարդ ուսուցողական է արժանացրել հարյուրից ավելի արվեստագետների, գիտնականների:

Մրցանակաբաժնության իր օրհնության խոսքը հղեց Տեր Նաթան արքեպիսկոպոս Հովհաննիսյանը՝ փոխանցելով Գարեգին Բ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի հայրաժողովարանի օրհնությունը:

«Ուրախալի է, որ ներկայիս՝ մեր ոչ բերկրամեկ լի կյանքում տեղի են ունենում նման միջոցառումներ, որ կարծես լույսի ու հույսի կայծ են բերում: Թեմայան միությունն արժանի է եղել Վահան Թեմայանի անվանը. նա հայ ժողովրդի այն զավակներից էր, որ իր ողջ կյանքը նվիրեց հայ գրականությանը, հայ ժողովրդի մտածումներին եւ աղաչանքի հույսին: Թեմայան միությունը Հայաստանում շարունակում է իր գործը, որ սկսել էր դեռ նախորդ դարի կեսերին Սփյուռքում»,-նշեց Տեր Նաթան արք. Հովհաննիսյանը ու ընդհանուր առմամբ մրցանակակիրներին, որոնք սարքեր ուղարկեցին իրենց չափով ստեղծագործում են ազգի դասի, մեկուկեսի եւ վաղվա օրվա համար:

Ձեռնարկը շարունակվեց մրցանակների հանձնման հանդիսավոր արարողությամբ: «Գրականություն» անվանակարգում մրցանակը ընդհանուր առմամբ ընտրեցին **Արսավազ Նազարյանին**՝ «Արվարձան» եւ «Ուղեփակ» բանաստեղծությունների ժողովածուների համար:

2021-ի «Վահան Թեմայան» մրցանակակիրները

Հայաստանի ոչ ղեկավար մրցանակների մեջ շարունակում է ամենաերկարակյացը մնալ Թեմայան մեկուկեսի միության «Վահան Թեմայան» ամենամյա մրցանակը, որը այս անգամ ընդհանուր առմամբ հայտնի է արդեն, արվեստի, գրականության ու լրագրության աստղերը ներկայացնող 8 ստեղծագործողների: Մրցանակաբաժնության հանդիսությունը, որը կայացավ հոկտեմբերի 9-ին Թեմայան կենտրոնում, այս անգամ էլ, ոչ թե շեք, այլ ջերմ էր, ոգեցնչող ու, որքան որ կարելի է այս օրերին, զվարթ: Ներկաներից ոման մուսուլման խոստովանեցին, որ միջոցառումը ընկճախից գեթ 2 ժամով դուրս գալու դժվարություն եղավ իրենց համար, մասնավորապես որ դահլիճը լեցուն էր ոչ թե բարձրախառնիկ, այլ՝ արվեստը սիրող ընտիր արվեստագետներով ու մեծ մեկներով: Մաղթում ենք, որ ֆաշիզմի այդ տոնը կարողանալի հաջորդ բոլոր տարիներին՝ անվանակարգերի բազմաթիվումով:

«Ազգ»

մրցանակի համար եւ վստահեցրեց՝ այն իր համար մեծ դասիվ է:

«Հայագիտություն» անվանակարգում «Վահան Թեմայան» մրցանակակիրը դասնական գիտությունների դոկտոր, դոկտոր Արմեն Եղիազարյանն է՝ «Առն Գ Ողորմած թագավոր հայոց» աշխատության համար: Հանձնաժողովի նախագահ՝ դասնական գիտությունների դոկտոր **Անուշավան Եղու. Ժամկոչյանը** նշեց, որ աշխատությունն էական ներդրում ունի հայագիտության մեջ, քանի որ ներկայացնում է չուսումնասիր-

Մրցույթին հանձնաժողովի նախագահ՝ ԱՄՆ եւ Կանադայի Թեմայան մեկուկեսի միության կենտրոնական վարչության նախագահ, Հայաստանի ԳԱԱ արտասահմանյան անդամ **Երվանդ Ազատյանը** ընդգծեց, որ շատ դժվար էր հավասար արժեք ունեցող գրքերի մեջ ընտրել լավագույնը: Նա առանձնացրեց այն կարեւորագույն հատկանիշները. որոնց ընդհանուր առմամբ «Վահան Թեմայան» մրցանակի «Տեխնոլոգիական այս դարում դժվար է մնալ փխրուն բանաստեղծ, դասիվ դարավոր

ված դասնականներից մեկը՝ Բագրատունիների թագավորության ժամանակ: Օգտվելով երբեք չկիրառված աղբյուրներից՝ Արմեն Եղիազարյանը մենագրության մեջ ոչ միայն ներկայացրել է վերլուծել է Առն Գ Ողորմած թագավորի գործունեությունը, այլև խորությամբ բացահայտել Հայաստանի սկյալ ժամանակաշրջանի դասնականությունը, որը նախկինում մանրամասնորեն ուսումնասիրված չէր: «Թատերական արվեստ» ան-

մեկուկեսի, ստեղծագործական երակը՝ Նարեկացուց մինչեւ 21-րդ դար: Արսավազ Նազարյանի բանաստեղծություններում տեսնում ենք այնպիսի գեղեցկություն, որը բնորոշ է միայն կերպարվեստի աշխատանքներին: Նա բանաստեղծական հանգերի կալանավորը չէ, ստեղծագործում է կաղապարներից դուրս՝ դասիվով ներքին երաժշտականությունը»,- նշեց Երվանդ Ազատյանը՝ ընդգծելով բանաստեղծի գրական այլ արժանիքներ եւս:

Արսավազ Նազարյանը ընդհանուր առմամբ հայտնեց

վանակարգում մրցանակը հանձնվեց ՀՀ արվեստի վասակավոր գործիչ, դոկտոր **Արմեն Եղիազարյանին**՝ «Թոնիկ կվիբնի վրայով» բեմադրության համար:

Մրցույթին հանձնաժողովի նախագահ՝ Հայաստանի Թատերական գործիչների միության նախագահ, ՀՀ արվեստի վասակավոր գործիչ **Հակոբ Ղազանչյանը** ընդհանուր առմամբ գործընկերոջը եւ ընդգծեց, որ հրաշալի աշխատանք ու դերակատարումներ են:

«Գիտենք, թե ինչ դժվարությամբ Արմեն Եղիազարյանը ստանձնեց բեմադրություն անելու դժվարությունները եւ թե ինչ բարդ էր դա: Թեեւ մեկ քառասուն արվեստագետներից հանդես էինք առնում, սակայն այսօր արդեն դարձնում ենք այդ ներկայացմամբ»,-նշեց Հակոբ Ղազանչյանը:

Արմեն Եղիազարյանը ընդհանուր առմամբ հայտնեց մրցանակի համար եւ արվեստի ոլորտի անունից վստահեցրեց՝ առանց մեկուկեսի գնահատման եւ համակարգված աշխատանքի, դժվար կլինի եղածն էլ դասիվանել:

Այս տարի «Լրագրություն» անվանակարգում մրցանակը ընդհանուր առմամբ ընտրեցին **Դիանա Մարկոսյանին**՝ «Հաջողության բանաձև» հաղորդաբաժնի համար (Ա-ԹԻՎԻ ՀԸ) եւ **Հակոբ Ասատրյանին**՝ Եվրոպայի գաղթածների կյանքը լուսաբանող հրատարակումների համար («Օրեր» ամսագիր):

Մրցույթին հանձնաժողովի նախագահ՝ Հայաստանի վասակավոր լրագրող, դոկտոր **Հակոբ Ավետիսյանը** բարձր գնահատեց Դիանա Մարկոսյանի՝ լրագրության աստղերում ունեցած երկարամյա փորձը եւ վստահեցրեց՝ «Հաջողության բանաձև»-ն հաղորդաբաժնից է, որ արտաքին էֆեկտների կարիք չունի եւ կառուցված է ժամեր բոլոր չափանիշներին համարժեքաբար, մաքուր, դասական, խորհրդային, մնայուն: Անդրադարձնալով Պրահայում լույս տեսնող «Օրեր» ամսագրի խմբագիր Հակոբ Ասատրյանին՝ Ավետիսյանը նշեց, որ հրաշալի գործ է կատարում մրցանակակիրը՝ Սփյուռքի դասնականներում ստեղծելով լուրջ ու բազմաթիվ անդակ աշխատանք, ինչպես մրցանակ շահած հոգևածառը, որը նվիրված է Բուլղարիայի, Սլովենիայի, Հյուսիսային Մակեդոնիայի, Շվեյցարիայի հայ գաղթածներին: Ամսագրում տեղ են գտնում ինչպես նորաստեղծ հայկական գաղթածների, այնպես էլ հին գաղթածներում աղբյուր նշանակող հեղափոխությունները, լուսաբանվում նրանց եւ հայրենիքի միջուկ կաղթը եւ այլ մյուսեր:

ԳԵՂԱՍ ՄԿՐՏՉՅԱԼ

Գյումրի

Հայկական ազգային խորհրդանշանների թանգարան եւ «Ակունք-1887» Գյումրիում

Մեր ազգային ու ժողովրդական խորհրդանշանները ոչ միայն մեր ինքնաճանաչման ու աշխարհին սեփական ուրույն դիմագծով ներկայանալու, այլ նաեւ մեր ազգային արժանապատվության ու հղափայտության, սերնդի դաստիարակության կարեւոր աղբյուր են: Համեմայն դեռ ժամեր է լինում այդպիսի: Այդ ամենին լավագույն կարող է ծառայել դասնագիտության դոկտոր **Հայկ Դեմոյանի** նախաձեռնությամբ անցած կիրակի Գյումրիում բացված «Հայկական ազգային խորհրդանշանների թանգարանը»: Սա եւ նույն հարկի սակ միաժամանակ բացված դասնա-ճարտարապետական «Ակունք 1887»-ը գիտնականի նույն նախաձեռնության օջախներում իր հայրենի քաղաքի դասնական միջոցով հիմնված երկրորդ եւ երրորդ մասնաճյուղի օջախներն են՝ ադրիանոսյան բացած «Հայուհի» թանգարանային ցուցադրանքից հետո:

Թանգարանն ու ակունքը կազմակերպվել են 1887 թ. կառուցված, ավեստանորային օջախներ ներկայացնող շինություններից մեկում՝ երկու սարի տեւած վերականգնողական աշխատանքներից հետո: Թանգարանում ցուցադրված են հայկական գիտնականային համակարգի մեթոդներ, հայկական ժողովրդական ու ազգային խորհրդանշաններին առնչվող եզակի ցուցանմունքներ՝ փորագրանկարներ, դաստիարակներ, բացիկներ եւ այլն: Դրանք հիմնականում ներկայացնում են եվրոպական ու ռուսական դաս-

կերագրության մեջ հայկական արվեստական ընթացիկներին վերաբերող բացառիկ նյութեր, սարքեր հրատարակությունների կազմերին հայկական գիտնականների ու դրուների հորինվածքներ: Առանձին ցուցադրվում են Մայր Հայաստանի դասկերպությանը եւ

Առաջին հանրապետության խորհրդանշանների վերաբերող բացառիկ բնօրինակ նյութեր: Թանգարանի բացումը նվիրված է Հայաստանի Հանրապետության 30-րդ տարեդարձին: Ավեստանորային ոճի ներփն կահավորումով ու հարդա-

րանով դասնական միջավայր է ստեղծված «Ակունք 1887»-ում: Այն սրամադրվելու է սարքեր տեսակ ցերեկոյթներ, շնորհանդեսներ ու այլ միջոցառումներ կազմակերպելու, նաեւ լուսանկարչական շարժում կինոնկարահանումներ իրականացնելու համար:

Քաղաքի երբեմնի հունական թաղամասում՝ Պուլիսի փող. 1-ին նրբանցք, տուն 2 հասցեում (մուտք՝ 2-րդ նրբանցքի կողմից) գտնվող այս յուրատեսակ թանգարանային օջախը բաց է լինելու առաջիկա ուրբաթ, շաբաթ եւ կիրակի օրերին, առանց մուտքվճարի:

⇒ **Ա** «Կերպարվեստ» անվանակարգում այս օրի «Վահան Թեֆեյան» մրցանակը շնորհվեց ՀՀ ժողովրդական նկարիչ **Աննատի Ավետյանին**՝ «Երեբունի-Երեւան-2800» ստեղծագործության համար: Հանձնաժողովի նախագահ՝ արվեստագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր **Արա Հակոբյանը**՝ «Վահան Թեֆեյան» մրցանակակիր է: Խոստովանեց՝ այս անվանակարգում ընտրությունը կրկնակի բարձր էր, քան որ կերպարվեստի մասնաճյուղի թույլտվությունը: Մրցանակակիր աշխատանքում մեկնաբանված էր հայ կերպարվեստի բոլոր ճյուղերը՝ դաջվածից մինչեւ գեղանկարչություն:

«Գեղարվեստական լուսանկարչություն» անվանակարգում եւս մրցանակը շնորհվեց երկու մասնակցի՝ **Արմեն Ենգոյանին**՝ «Գյուղական էսքիզներ» օրվա եւ **Զավեն Խաչիկյանին**՝ «Անվերնագիր դաստիարակ» օրվա համար:

Մրցութային հանձնաժողովի նախագահ **Սամվել Սեւադյան** եւս «Վահան Թեֆեյան» մրցանակակիր է: Խոստովանում է՝ մեծ հղափայտությամբ է ՀՀ արվեստի վաստակավոր գործիչ կոչման կողմից կրում հայ մեծ բանաստեղծի անունը կրող մրցանակը: Նա ափսոսանքով նկատեց, որ մի օրվա ընթացքում ու շնորհալի լուսանկարիչներ չեն մասնակցել մրցույթին:

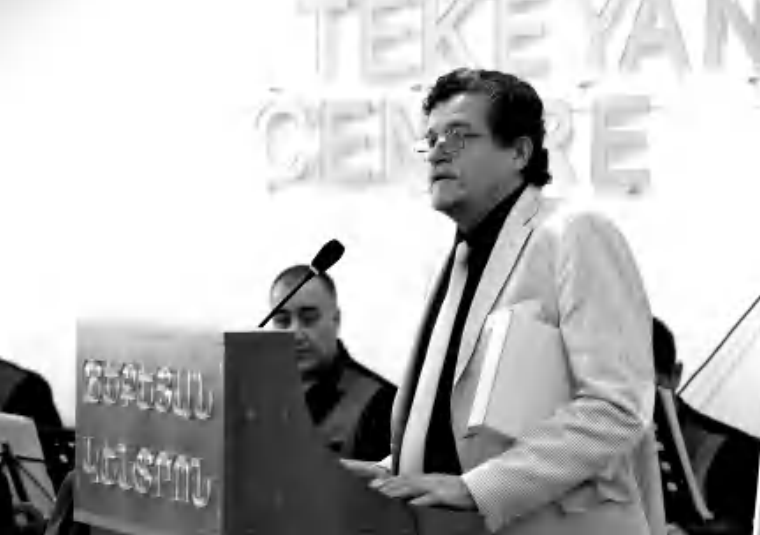
2021-ի «Վահան Թեֆեյան» մրցանակակիրները

Նշենք, որ համահայկական մրցանակաբաժնությունն անցկացվում է 1991 թվականից: Այդ տարիներից ի վեր ՀԹՄՍ «Վահան Թեֆեյան» մրցանակին են արժանացել բանաստեղծներ Սիլվա Կապույտիկյանը, Լյուսիկա Դուրյանը, Հրաչյա Թամրազյանը, գեղանկարիչներ Վարուժան Վարդանյանը, Ռուբեն Արսլանյանը, ֆանդակագործներ Եմիլ Գազազը, Լեւոն Թովմազյանը, երաժիշկներ Օհան Դուրյանը, Հովի. Չեֆեյանը, Տիգրան Մանուկյանը, Ռուբեն Հայկաբեկյանը, Ջիվան Գասպարյանը, Կոնստանտին Օրբելյանը, դերասաններ Վարդան

Պետրոսյանը, Երվանդ Մանուկյանը, լրագրողներ Հակոբ Ավետիսյանը, Արթուր Բախսամյանը, գրողներ Լեւոն Խեչոյանը, Սարգիս Վահագնը, հարյուրից ավելի մասնակցի, գիտության, արվեստի գործիչներ:

Մրցանակաբաժնությունը կատարումներով հանդես եկավ Հանրային ռադիոյի եւ հեռուստատեսության էստրադային-սիմֆոնիկ նվագախումբը՝ ՀՀ ժողովրդական արտիստ **Երվանդ Երզնկյանի** ղեկավարությամբ եւ Հայաստանի ժողովրդական արտիստ, մանեստ **Մարին Վարդապետյանի** մասնակցությամբ:

ԿԱՐԵՆ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

Իրանագետ

Հայկական սփյուռքի սարքեր համայնքներում վաղուց ձեռավորվել են բազմաթիվ ավանդույթներ: Դրանցից թերեւս լավագույնը անվանի հայերի անուններով օսար, սակայն հյուրընկալ երկրում հայկական ներկայության մասին վկայող հուշարձանների սեղադրումն ու փողոցների անվանակոչումն է: Այդ մասին է վկայում վերջերս Թեհրանում զանվող Հայ մշակութային «Արարատ» կազմակերպության հարակից դուրսային (նախկինում հայերի է եղել՝ որդես «Աֆթաբ») անվանափոխումը իրանահայ ճարտարապետ, ֆանդակագործ, նկարիչ Ռոսոն Ռսկանյանի դասվին:

Մեկ այլ՝ Սոլահանի ֆաղաֆային խորհրդի Անվանակոչության խորհրդի՝ 2020 թվականի հունվարի 12-ի հայտարարությամբ էլ ֆաղաֆի 5-րդ օրջանում մեկ կենտրոն կոչվել է Իրանի բասկետբոլի ասոցիացիայի՝ Այլին Մեխիյանի անունով:

Վերոնջայի օրջանակներում եւ հայրենասիրական ֆարգույթում ատաղիվելու նկատմամբ ելնելով իշխանությունները նախաձեռնել են նաեւ իրանական դրամայի դասականության գործում որոշակի ներդրում ունեցած անվանի հայերին մեծարելու գործընթաց: Այս սարվա հունիսին Թեհրանի Սասուն հայաբնակ ֆաղաֆամասի «Արասուն» փակուղին, «Հինգերորդ» եւ «Իններորդ» փողոցները համադասախանաբար վերանվանվեցին Իրան-իրաֆյան դաստերագի նահասակներ՝ Վարդան Աղախանյանի, Ալֆրեդ Գաբրիի եւ Փայլակ Ավետյանի անուններով:

Հիրավի, իրանական հասարակական կյանքի առավելություններից է բազմազանության ատաղիվմամբ սոցիալական դասաճ համարության եւ միջավայրի սեղծումը, որն էլ այս դարագայում անմիջականորեն կաղված է այնդիսի վեհ գաղափարների հեռ, ինչդիսիսի են միասնությունը եւ հայրենասիրությունը:

Ալնհայս է, որ նահասակների անուններով կոչված փողոցները վկայում են կրոնական համեմատության մթնոլորտի առկայության, ինչդիս նաեւ մասաղ սերնդին նրանց օրինակով հայրենասիրություն սերմանելու մասին: Նահասակներ Չարեհի, Հրաչ Թորոսյանի, Հրանս Ավանեսյանի, Մաղանի, Մահդադի եւ Չորիկ Սուրաղյանի հիշատակը հավերժ են դաղում ոչ միայն հայ համայնքում, այլ նաեւ իրանական համայնքում կյանքում:

2021 թվականի հունվարի 5-ին Թեհրանի ֆաղաֆադե դոկտոր Հանաչիի ձեռամբ մայրաֆաղաֆի կենտրոն համայնքի Միրզայե Շիրազի դղղոսայում զանվող

Ռազմահայրենասիրությունը հայ-իրանական մշակութային արդի օրակարգում

19-րդ փողոցը անվանակոչվեց նահասակ Անդրանիկ Մկրտչյանի անունով: Քաղաֆաղաֆի խոսքով՝ նահասակների անունով Թեհրանի փողոցների ու անցուղիների անվանակոչումը հեռաղմուկում է իրենց ինֆադաստանության ոգին ու արժեքները կենդանի դաղելու նդասակը:

Իրանական ֆաղաֆներում անվանի հայերի անուններով փողոցներն ու կենտրոններն ունեն սոցիալ-մշակութային եւ դասական արժեք: Դրանցից բացի, այդ անունները վկայում են հանուն իրանական հայրենիքի ազատության նահասակված, Իրանի ֆաղաֆի հայերի անմնացող նվիրումի եւ հավասարության վեհ արժեքների մասին: Նրանցից յուրաֆանջումն իր օրինակով խսացում է մարդկային այնդիսի արժանիքների մարմնավորումը, ինչդիսիսի են՝ անձնվիրումը եւ ինֆադոնությունը, որի համար էլ անմահ են իրենց սիրամով:

Իրան-իրաֆյան ուրամյա դաստերագը, որն իրանական հասարակական օրջանակներում հայերի է որդես Պարսաղրյալ դաստերագն անունով, մասնակցել են նաեւ բազմաթիվ իրանահայեր: Այդ մասին է վկայում Հայ արհեստավորների միության սարքեր խմբերի մասնակցումը դաստերագի ձակասներում:

Այսօր՝ Իրան-իրաֆյան դաստերագի ավարտից 33 սարի անց, իրանահայ համայնքում աղում են ավելի ֆան 90 վեհերաններ՝ հաշմանդանության սարքեր կարգավիճակներով: Նրանցից ոմանֆ աղում են իրենց ընսանիքներով ու հարազատներով, իսկ ոմանֆ էլ՝ միայնակ, իրենց հեռ կրելով դաստերագում սսացված ոչ միայն վնասվածները, այլ նաեւ մարդկային աղումներով ծանր հիշողությունները: Հենց այդ հիշողություններն են, որ կիսում են հայ եւ դարսիկ ժողովուրդները՝ դժվարին օրերի մասին:

2920 օր սեւած դաստերագին մասնակցել են հարյուրավոր հայ զինծառա-

յողներ: Սկսած Իսլամական հեղափոխությունից մինչեւ Իրաֆի կողմից իրանական ֆաղաֆների ռմբակոծումը գոհվել են 106 հայեր, իսկ մի մասն էլ հայնակվել է գերեվարության մեջ: Իրանական իշխանությունները հայերի մասնակցությունը ռազմական գործողություններին զնահասում են որդես հավասարություն իրանական դեսության հանդեղ:

Այսօր էլ իրանական հասարակական կյանքում արդիական է հայկական մոսիվներով եւ ռազմահայրենասիրական նսանակություն ունեցող մշակութային գործերի հանրահռչակումն ու զնահասումը: Այդ մասին է խոսում օրերս Պերձ Չեղթունցյանի «Մահաղաֆ հայկական ձեղով» դիեսի ներկայացումը՝

Թեհրանի Չանեղ Մասայեխիի անվան դահիլձում: Պիեսը դարսկերեն է թարգմանել իրանահայ անվանի գրող Անդրանիկ Մեչունյանը:

Ներկայացման դրոդյուսեր եւ ռեժիսոր Մեղի Աղարյանի խոսքով՝ «Այս օրերին, երբ կյանքը մեղ համար այլ նսանակություն չունի, ֆան ասիձանաբար հոգու մահի, կան ցանկությունների եւ գուցե նույնիսկ սիրո անեղացումն է, ռիթմ ենֆ գեղ երգելու մեղեղային երգեր՝ հայրենիքի հանդեղ ունեցած հույսի ու սիրո մասին: Ոչ սիրո բաղաղների, եւ ոչ էլ է-դիկական դոեմի ռձով, այլ՝ մարդկային իղեղների մասին: Առանց սահմանների, առանց ցեղի...»:

Այս համասեֆսում հիշարժան է երեւանում կազմակերղված իրանական ժամանակակից ֆիլմերի ցուցադրության անցկացումը՝ նվիրված Հայասանի Հանրաղեսության եւ Իրանի Իսլամական Հանրաղեսության միջեւ դիվանագիսական հարաբերությունների հասսանան 30-ամյակին:

Փառասոնի օրջանակներում հայրենասիրության թեմասիկան եւս արդիական է: Ի թիվս այլ ֆիլմերի, հայ հանդիսասեսին ներկայացվեց 2017 թ. նկարահանված, ռեժիսոր Մունիր Ղեղիի «Վիլլայի բնակիչները» ֆիլմը: Այս ֆիլմը նվիրված է հայրենիքի դաստանության համար մղված դայաֆին: Իրանական բանակի դեկավարների համար հասկացված Villaeiha համալիրում է աղում Աղղն իր թոռների հեռ: Էլյասը վարորդ է, որն ամեն անգամ դժվարությունների է հանդիղում, երբ անհրաժեռ է լիում սեղեկություններ հաղորդել ընսանիքների մասին: Որոշ ժամանակ անց համալիր է գալիս Աղղի հարսը՝ երեխաներին աղաղով սեղ սանելու համար, բայց վերջինս հրաժարվում է: Թեհրանում բարեկեղիկ կյանք ունեղալու սարքերակը մերժվում է, փոխարենը ներկայացվում է ռմբակոծության դայաններում համառոեմ դայաֆրելու եւ սեփական հայրենիքը դաստանելու կենսաձեղ:

Հավելեմ, որ հայրենասիրության վերաբերյալ իրանական ընկալումը ֆիլմի միջոցով կարծես փոխանցվեց հանդիսասեսին, որի մոս ակամայից առաջացավ մեկ սարի առաջ 44-օրյա դաստերագի զգացողությունները:

Այսդիսով, հայ-իրանական մշակութային օրակարգում է ռազմահայրենասիրական թեմասիկան, որի խորհուրդն է սարածաքջանի բնիկ ֆաղաֆակրությունները դաստանելը:

Առցանց քննարկում նվիրված Ռուբեն Մամուլյանին

«Հայկական ֆիլմերի հիմնադրամի» եւ «Արարատ-Եսիլձյան թանգարանի» համագործակցությամբ ՆԱԱՍՐ «Հայկական ուսումնասիրությունների եւ հեռագոսությունների ազգային ասոցիացիան» հոկտեմբերի 8-ին Բելմոնտում (Մասաչուսեթս, ԱՄՆ) ներկայացրել է առցանց գործնական դարաղմում նվիրված ամերիկյան կինոագեղարհի՝ ցավոֆ մոռացության մասնված նորարար ռեժիսոր ամերիկահայ Ռուբեն Մամուլյանի ծննդյան 124-ամյակին:

Թիֆլիսում ծնված սաղանդավոր ռեժիսորը իր ժամանակի հեղափոխական գաղափարներով եւ սեփանիկական նորամուծություններով նսանակալի ներդրում է ունեցել ամերիկյան թաստերակեսի եւ կինոարաղության զարգացման գոր-

ծում: Իր գեղարվեստական սեղծագործություններում նա կարողացել էր միաձուլել երգը, դարը, դրամասիկական գործողությունը, խոսքը եւ ռիթմը՝ սեղծելու համար բարձրաձաակ ոձական մի անբողջականություն, որը միայն հիացմում ու զարմանֆ կարող էր առաջացնել: Նա նաեւ օղերասոռական, ձայնագրման, երաժեակական ձեւավորման եւ ներսի ներմագեղարհի բացաղայնման ուղղությամբ բազմաթիվ հնարներ էր բանեցրել եւ սեղծել էր առաջին գունավոր լիամեսրաժ գեղարվեստական ֆիլմը: Հասկանական են նրա «Արյուն եւ ավազ», «Քրիսիմա թագուիին» եւ «Չորրոյի նսանը» ֆիլմերը:

Պարաղմումը վարել է դոկտ. Միլենա Օգանեսյանը, որ մշակութային ժառան-

գրթան ուսումնասիրության մասնագետ է եւ դասախոսություններով հանդես է ե-

կել Ամերիկայում, Կանաղայում, Վրասանում եւ Հայասանում: <S.O.

ԱՐՏԱՇԵՍ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

բանասիրական գիտությունների
թեկնածու, դոցենտ

Վերհիշել անցյալը չի
նշանակում տեղափոխվել
անցյալ, այլ անցյալը
տեղափոխել ներկա:

Պ.Սեւակ

Բնաբանի սեւակյան այս տողերը արդիական են եղել բոլոր ժամանակների համար, ասել է թե՛ առանց անցյալի ճշմարիտ ճանաչման ու արժեւորման՝ չկա արժանապատիվ ներկա, ուստի՝ արդարապես: «Մենք բոլորս գալիս ենք մեր մանկությունից»,- ասում էր մեծն լոռեցին:

Ասվածի համատեքստում վերջերս հայ գիտական համայնության դաշին համընկնող բանասիրական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ **Անոս Գալստյանի «Արեւլահայ գեղարվեստական վավերագրության լեզուն»** ծավալուն բանասիրական ուսումնասիրությունը (Ա եւ Բ գրքերով), որտեղ առաջին անգամ մեծ բարեխղճությամբ ֆնտիկային առարկա է դարձել XIX դ. 60-ական թթ. միջին մեր օրերն առկա գեղարվեստական վավերագրության ժանրատեսակների՝ հիշատակարանների, հուշագրությունների, ուղեգրությունների, օրագրությունների, էսսեների լեզվական-կազմաբանական ամբողջական համակարգը:

Հայ գեղարվեստական վավերագրության, մասնավորապես՝ հուշագրության ժանրի ծնունդն ազդարարվում է V դարի դասիկոս Եղիշեի դասնությամբ, երբ ակնառիվ աչքերով շարադրվում է Վարդանանց դասերի մասնագրությունը: Իսկ արդեն վաղ միջնադարում առանձնանալով դասնագրությունից՝ այն ասֆիլակապար ձեւավորվեց իբրև ինֆուրույն ժանր (Հեթում դասնիչի «Պատմություն թաթարաց», XIII դ.): Ավելի ուշ՝ XVII-XIX դարերում, մեծ ծավալում ստացան նոր ժանրատեսակներ՝ օրագրությունը (Ջաֆար Ազուլեցի, Երեմիա Չելեթի Քոյունյուրճյան, Միմաս դասիար Ամադեցի), հիշատակարանը (Սիմեոն կաթողիկոս Երեւանցի, Գրիգոր դասիար Պատմաշյուս, Գաբրիել Պատկանյան, Գեորգ Չուբկյան, Խաչատուր Աբովյան եւն): Ժամանակի ոգին վառ կերպով արտացոլվեց նաեւ հետագայում հայ դասական գրողների եւ արվեստագետների հուշագրական երկերում եւ օրագրություններում (Մ.Թադևոսյան, Մ.Նալբանդյան, Պ.Պռոշյան, Ղ.Աղայան, Բաֆֆի, Շիրվանզադե, Հովհ.Թումանյան, Ավ.Իսահակյան, Ստ.Ջորյան, Գ.Մահարի, Ռ.Ջալալյան, Հ.Ղանալանյան, Վ.Փափազյան, Պ.Սեւակ եւ այլք), ուղեգրություններում (Վ.Ջալալյան, Ս.Կաթոսիկյան եւ այլք), էսսեներում, որոնցում ժանրի գեղագիտական սահմանները ընթերցողին ներկայացան առավել գունեղ եւ ընդգրկուն՝ ժամանակի աշխարհընկալման ուրույն գեղագիտական շնչով:

Ա.Գալստյանն իր ֆնտիկային կառուցել է երկու լայնուժով գրականագիտական եւ լեզվաբանական: Գրականագիտական հիմքով հանգամանալի անդրադարձ է կատարվել գեղարվեստական վավերագրության ժանրին առնչվող հրատարակված վրա եղած տեսական ուսումնասիրություններին (Ա.Մարտիրոսյան, «Սիմեոն Լեւիցի «Ուղեգրությունը»-ն, Վ.Դանիելյան, «Հայ մեծնարային գրականության դասնությունից», Էդ.Ջրբաբյան, «Գրականության տեսություն», Վ.Գաբրիելյան, «Գրավոր խոսք» եւն): Լեզվաբանական առումով կատարվել է գեղարվեստական վավերագրական ժանրատեսակների լեզվականուղեգրության ֆնտիկային հանգամանորեն վկայակոչելով ժանրի խոսքի վրա տեղի ունեցող ուսումնասիրությունները (Գ.Ջախուկյան, «Բարբառային երեւոյթներ հայկական հիշատակարաններում», Լ.Հովսեփյան, «ԺԳ դարի հայերեն ձեռագրերի հիշատակարանների լեզուն», Լ.Հովհաննիսյան, «XVII դարի գրաբար», Յու.Ավետիսյան, «Արեւմտահայ բանաստեղծության լեզուն» եւն): Այս համատեքստում հեղինակը դիտարկել է XIX դարի 60-ական թվականներից ձեւավորվող լեզվաբանական այն մթնոլորտը, որը նախորոշեց արեւլահայ գեղարվեստական վավերագրության, մասնավորապես՝ հուշագրության ժանրատեսակների զարգացման լեզվի որակական նոր ասֆիլակա՝ ի դեմս այդ շրջանում հիմնադրված մի շարք ուսումնական հաստատությունների (Ներսիսյան դպրոց, Լազարյան ճեմարան, Դորոտիսի համալսարան), հայ դարբերական մանուկ («Անահիտ», «Հասկեր» եւն), որտեղ տղազրկող հայ գրողների լեզուն նշանավորեց գրադասարանի ավարտը՝ աշխարհաբար լեզվի՝ որդես դասնական իրողության հաղթանակը (Խ.Աբովյան, Բաֆֆի, Պ.Պռոշյան, Մ.Նալբանդյան, Հովհ.Թումանյան եւն), որը գրական լեզվի կարգավիճակ ձեռք բերեց միայն XIX դարի վերջին:

Հեղինակը հանգամանալի անդրադարձ է կատարել գրական եւ գեղարվեստական լեզվի փոխհարաբերության, լեզվի անհատականացման խնդիրներին՝ վկայաբերելով այս հարցի շուրջ արժանատի մատչելի թուղր դիրքորոշումները (Մ.Աբեղյան, Գ.Սեւակ, Գ.Ջախուկյան, Էդ.Աղայան, Վ.Առաքելյան, Պ.Պռոշյան, Ղ.Աղայան, Վ.Փափազյան, Ս.Խլապատյան, Ֆ.Խլապատյան, Վ.Համբարձումյան, Յու.Ավետիսյան եւ այլք), արդարապես ճշմարտություն, որ գեղարվեստական լեզվին դասվում է նախորդի նորմավորված գրական լեզուն, որ այն կատարելագործվում եւ հարստանում է գրողների ու գիտնականների կողմից: Այնուհանդերձ գեղարվեստական վավերագրության լեզվի դարազայում առաջին լայն եւ մղվում մեծնարիսի՝ որդես լեզվական անհատի մասնագրումը, հեղինակի եւ ընթերցողի մեջ կապը, հերոսների կերպնան հոգեբանական հիմքերի ձգարի կառուցումը, խոսքի անհատականությունը (բանադասար, հնչեւանգ, լեզվաարտասանական միջոցներ եւն):

Սույն բանասիրական ուսումնասիրության մեջ մի ողջ գլուխ հեղինակը հասկացրել է գեղարվեստական վավերագրության լեզվաարտասանական կադադարների ֆնտիկային, մասնավորապես՝ հոգեբանական հիմքերին, ձեւային-կառուցվածային, ոճական կառույցները ձեւավորող բաղադրիչներին (դասնողական, նկարագրական ոճեր, դիմանկար, բնանկար, գնահատական եւ դասողական խոսք), երկխոսությանը: Հեղինակը իրավամբ փաստում է, որ գեղարվեստական վավերագրության բնագրերը կառուցելիս հեղինակները, բնականաբար, իրացնում են հիշատակության տարբեր ծավալներ, երբ կարելու էր ոչ միայն խոսքի ընկալման, այլեւ խոսքարտության մեխանիզմները: Այս դեպքում գործ ունենի հաղորդման եւ ընկալման հակադարձ փոխադասմանավորող գործընթացի հետ, որը, լայն առումով, հոգեբանական մի ուրույն համակարգ է, որի բարձրագույն դրսեւորումը տեսային-ժանրային լայնում է: Նշված իրողությունները ֆնտիկային հեղինակը խորը անդրադարձ է կատարել ինչդեպ տարբեր հայերենական եւ օտար գեղարվեստական վավերագրողների (Վ.Ալազան, Ստ.Ջորյան, Վ.Սարգսյան, Ղ.Աղայան, Ստ.Ալազաջյան, Ժ.Սարսր եւն), այնդեպ էլ գրականագետների (Վ.Բելիսկի, Վ.Նարոզնակ, Լ.Հախվերդյան, Վ.Վոլկեմեսթեյն, Լ.Գինգբուրգ, Զ.Նելսոն եւն), լեզվաբանների (Գ.Ջախուկյան) եւ հոգեբանների (Գ.Հովհաննիսյան, Ա.Նալչա-

Մի ուղագրավ բանասիրական ուսումնասիրության մասին

կարաններում», Լ.Հովսեփյան, «ԺԳ դարի հայերեն ձեռագրերի հիշատակարանների լեզուն», Լ.Հովհաննիսյան, «XVII դարի գրաբար», Յու.Ավետիսյան, «Արեւմտահայ բանաստեղծության լեզուն» եւն): Այս համատեքստում հեղինակը դիտարկել է XIX դարի 60-ական թվականներից ձեւավորվող լեզվաբանական այն մթնոլորտը, որը նախորոշեց արեւլահայ գեղարվեստական վավերագրության, մասնավորապես՝ հուշագրության ժանրատեսակների զարգացման լեզվի որակական նոր ասֆիլակա՝ ի դեմս այդ շրջանում հիմնադրված մի շարք ուսումնական հաստատությունների (Ներսիսյան դպրոց, Լազարյան ճեմարան, Դորոտիսի համալսարան), հայ դարբերական մանուկ («Անահիտ», «Հասկեր» եւն), որտեղ տղազրկող հայ գրողների լեզուն նշանավորեց գրադասարանի ավարտը՝ աշխարհաբար լեզվի՝ որդես դասնական իրողության հաղթանակը (Խ.Աբովյան, Բաֆֆի, Պ.Պռոշյան, Մ.Նալբանդյան, Հովհ.Թումանյան եւն), որը գրական լեզվի կարգավիճակ ձեռք բերեց միայն XIX դարի վերջին:

Հեղինակը հանգամանալի անդրադարձ է կատարել գրական եւ գեղարվեստական լեզվի փոխհարաբերության, լեզվի անհատականացման խնդիրներին՝ վկայաբերելով այս հարցի շուրջ արժանատի մատչելի թուղր դիրքորոշումները (Մ.Աբեղյան, Գ.Սեւակ, Գ.Ջախուկյան, Էդ.Աղայան, Վ.Առաքելյան, Պ.Պռոշյան, Ղ.Աղայան, Վ.Փափազյան, Ս.Մաթոսիկյան, Մ.Սեւակյան, Լ.Եղեկյան, Ֆ.Խլապատյան, Վ.Համբարձումյան, Յու.Ավետիսյան եւ այլք), արդարապես ճշմարտություն, որ գեղարվեստական լեզվին դասվում է նախորդի նորմավորված գրական լեզուն, որ այն կատարելագործվում եւ հարստանում է գրողների ու գիտնականների կողմից: Այնուհանդերձ գեղարվեստական վավերագրության լեզվի դարազայում առաջին լայն եւ մղվում մեծնարիսի՝ որդես լեզվական անհատի մասնագրումը, հեղինակի եւ ընթերցողի մեջ կապը, հերոսների կերպնան հոգեբանական հիմքերի ձգարի կառուցումը, խոսքի անհատականությունը (բանադասար, հնչեւանգ, լեզվաարտասանական միջոցներ եւն):

Սույն բանասիրական ուսումնասիրության մեջ մի ողջ գլուխ հեղինակը հասկացրել է գեղարվեստական վավերագրության լեզվաարտասանական կադադարների ֆնտիկային, մասնավորապես՝ հոգեբանական հիմքերին, ձեւային-կառուցվածային, ոճական կառույցները ձեւավորող բաղադրիչներին (դասնողական, նկարագրական ոճեր, դիմանկար, բնանկար, գնահատական եւ դասողական խոսք), երկխոսությանը: Հեղինակը իրավամբ փաստում է, որ գեղարվեստական վավերագրության բնագրերը կառուցելիս հեղինակները, բնականաբար, իրացնում են հիշատակության տարբեր ծավալներ, երբ կարելու էր ոչ միայն խոսքի ընկալման, այլեւ խոսքարտության մեխանիզմները: Այս դեպքում գործ ունենի հաղորդման եւ ընկալման հակադարձ փոխադասմանավորող գործընթացի հետ, որը, լայն առումով, հոգեբանական մի ուրույն համակարգ է, որի բարձրագույն դրսեւորումը տեսային-ժանրային լայնում է: Նշված իրողությունները ֆնտիկային հեղինակը խորը անդրադարձ է կատարել ինչդեպ տարբեր հայերենական եւ օտար գեղարվեստական վավերագրողների (Վ.Ալազան, Ստ.Ջորյան, Վ.Սարգսյան, Ղ.Աղայան, Ստ.Ալազաջյան, Ժ.Սարսր եւն), այնդեպ էլ գրականագետների (Վ.Բելիսկի, Վ.Նարոզնակ, Լ.Հախվերդյան, Վ.Վոլկեմեսթեյն, Լ.Գինգբուրգ, Զ.Նելսոն եւն), լեզվաբանների (Գ.Ջախուկյան) եւ հոգեբանների (Գ.Հովհաննիսյան, Ա.Նալչա-

ջյան, Շ.Պերմերեան, Ժ. Պիաժե, Ջ.Ֆրոյդ, Ջ.Վալսլեյ, Թ.Ղափրա) տեսակետներին, ինչդեպ նաեւ վավերագրական տեսակետի հոգեբանական վերլուծության համատեքստում առաջադրելու լեզվաբանական հարցերը (Շարադրույթ /нарратив, հուշագրություն):

Գեղարվեստական վավերագրության ժանրատեսակների ձեւային-կառուցվածային ֆնտիկային հեղինակն առանձնացնում եւ կարելու է սկզբ եւ ավարտ բաղադրիչները, այլ կերպ՝ գրողն ինչդեպ եւ սկսում եւ ավարտում դասումը: Լավ սկզբի համար դասումի հեղինակը դիտարկում է նախադասարտի ընթերցողին, իսկ ավարտի համար՝ դասումի հերոսին ներկայացնող ամփոփ մախադասություններ, գեղարվեստական գրականությունից մի հասկած՝ նվիրված հերոսին, կամ հերոսի հիվանդության, մահվան հետ կապված մանրամասներ: Նշված ձեւային-կառուցվածային կադադարները ուսումնասիրության հեղինակը համեմուն է բնագրային հարուստ վկայումներով:

Անդրադարձալով գեղարվեստական վավերագրության ժանրատեսակներում ոճական կառույցների բաղադրահամակարգին՝ Ա.Գալստյանը ուշագրավ ֆնտիկային է ենթարկում նշված ժանրում ստեղծագործող հեղինակների լեզվաբանական անհատական հասկանիչները՝ միաժամանակ վեր հանելով դրանց ընդհանրական դասկարային համակարգը դասնողական, նկարագրական խոսքի ոճերում (Ավ.Իսահակյան, Ս.Կաթոսիկյան, Գ.Գուրգադյան, Հ.Ղանալանյան, Վ.Պետրոսյան, Հր.Աճառյան, Վ.Վաղարայան, Ն.Թումանյան եւ այլք): Դիտել եւ հյու-

թեղ օրինակներով են համեմուն գեղարվեստավավերագրական դասումի շրջանին ձուլվող դիմանկարներն ամբողջացնող ոճական տարատեսակ բնութագրիչները՝ հերոսի կեցվածք, շարժումներ, բնավորության գծեր, ներաշխարհի հոգեկան տարաբնույթ դրսեւորումներ եւ այլն (Ս.Կաթոսիկյան, Գ.Էմին, Գ.Լեւոնյան, Ղ.Աղայան, Հ.Շիրազ, Վ.Թոթովենց եւ այլք), ինչդեպ նաեւ բնանկարները, հասկադես՝ ուղեգրություններում (Վ.Հարությունյան, Վ.Փափազյան, Գ.Մահարի, Ս.հանգադյան եւ այլք): Խորը անդրադարձ է կատարվել նաեւ գնահատող եւ դասողական խոսքի ոճական դրսեւորումներին, խոսքի կառուցվածային բաղադրիչ երկխոսությանը:

Սույն բանասիրական ուսումնասիրության բարձր արժեւորմանը մի ուրույն գույն է հավելում գեղարվեստական վավերագրության բանային միավորների ֆնտիկային նվիրված գլուխը, որտեղ հեղինակը գիտնականի բարեխղճությամբ եւ իրեն բնորոշ բժախնդրությամբ ֆնտում է ոչ միայն ժանրի լեզվի համագործակցական բանադեսը, այլեւ գրաբարյան, բարբառային, ժողովրդախոսակցական, արեւմտահայերեն բանային միավորները՝ դարձյալ համեմուն բնագրային դիտել եւ հարուստ մուտքիմանկներով: Հեղինակի համար մանրակրկիտ ֆնտիկային առարկա են դարձել նաեւ գեղարվեստավավերագրական բնագրերի բանադասարի իմաստային-ոճական շերտերը՝ թեմատիկ խմբերը (կրոնատեղեղեղական, բժշկագիտական, աշխարհագրական, երաժշտական, ռազմագիտական եւն), բանակազմական կադադարները, որոնց բնութագրման համար ներկայացվել են բանադեսների բազմազանությունը, առանձնացվել են բանային միավորների կադադարները, վեր են հանվել հաճախադեղ կառույցները:

Ուսումնասիրությունը եզրափակվում է արեւլահայ վավերագրության բնագրերի ֆեականական՝ ձեւաբանական, շարադրական առանձնատեսակներին, ինչդեպ նաեւ դասկարային ֆնտիկային առարկային համակարգի ֆնտիկային, որտեղ հանգամանորեն ներկայացվում են հեղինակի կերպարակերպման լեզվաբանական դրսեւորումները, լեզվի դասկարվորման ու արտասանական միջոցները:

Ավարտելով մեր խոսքը՝ վերսին փաստենք, որ հրատարակ է եկել մի ուշագրավ երկասիրություն, որը, բացի իր գիտական արժեղից, գործնական ուղեցույց կարող է հանդիսանալ տեսակետի ոճաբանության բազում ծախքերի ուսուցման բնագավառում:

Իրանահայ արծաթագործների ցուցահանդեսը

Հոկտեմբերի 13-ին Թեհրանում բացվեց իրանահայ արծաթագործների մոտ 130 աշխատանքների ցուցահանդես: Այն կազմակերպել էր Իրանի Մշակութային ժառանգության եւ զբոսաբերության գիտահետազոտական ինստիտուտի Ավանդական արվեստի հետազոտական խումբը՝ Արսակ արք. Մանուկյանի անվան թանգարանի հետ համատեղ: Ցուցահանդեսում ներկայացված են արծաթագործության մի քանի հայ վարդեսների՝ Հրաչ Մեգերդունի, Սարո Մեգերդունի, Արմին Վարդիհի եւ Սիմոն Մալեֆյանի ստեղծագործություններ՝ տարբեր տեսակի կարգաված զանազան արծաթյա իրեր (զավաթներ եւ կրոնական արարողությունների ժամանակ օգտագործվող սկիհներ, մասնատեսակներ եւ այլ առարկաներ), նկարներ եւ դեկորատիվ առարկաներ, ինչդեպ նաեւ Ասվածաճնչի մի օրինակ՝ արծաթե կազմով:

Ցուցահանդեսը կգործի մինչեւ հոկտեմբերի 25-ը՝ Իրանի Մշակութային ժառանգության, զբոսաբերության եւ արհեստների մախարարությունում: Ա. Բ.

ԳԵՂԱՍ ԸՅՈՒՐՈՒՄՅԱԼ

Ինչդեռ դառնալ միլիոնատեր ... ՀՀ-ում

Հայաստանյան միջավայրի նախկին ու ներկա դաշնակցներ, սնեստության ու գյուղըլորսի ներկայացուցիչներ, առողջադաշնության ու կրթության մասնագետներ, ստորի ու մշակույթի գործիչներ, մի խոսքով՝ հանրության որոշ հասված այսօր էլ իր անճարժ ու շարժական գույքով, արդեւ-ցուցադրվելու սեստով կարելի է ոչ միայն դրամային, այլև դոլարային առունով միլիոնատերերի ու անգամ միլիարդատերերի շարքին դասել: Հենց միայն հանրության սեսադաշնուն տրեւելող հարյուրավոր մեքենաներից յուրաքանչյուրը 50-60 միլիոն դրամ արժէ, դրանց սերերի առանձնատերերը հարյուր միլիոնավոր դրամներով են գնահատվում, դոլարների դարազայում՝ 4-5 միլիոն ու ավելի: Հյուրանոցներ ու ռեսուրաններ, շինարարություններ կան, որոնց արժեքները թեւ ղծվար է գնահատել, սակայն սասանյակ միլիոնավոր դոլարների մասին հիշատակումները բոլորովին էլ հիմնագործ չեն: Այնդեռ որ դասեր է ուրվագծվում, որ հայաստանցին այնքան էլ անհույս ու արհաս չէ, ինչդեռ ներկայացնում են սնեստությունից ինչ-որ բան դասկերացնող ոմանք: Հասկադեռ եթե նկատի ունենանք, որ մեզանից յուրաքանչյուրից սկսած մինչեւ հեռավոր հարազատներն ու ծանոթները հիմնականում նաեւ սեփական բնակարաններ ու համեստ առանձնատեր ունեն, նաեւ՝ արհասության գնահատականի դարազայում հաշվառվող երկարատեւ օգտագործման գույք, որստեղ նկատի է առնվում հեռուստացույցն ու գազաէլեկտրական վառարանից մինչեւ սառնարանն ու լվացի մեքենան, մնացյալն ինքները հիշել:

Այսուհանդերձ մեզանում մի միջավայր է ձեւավորվել, երբ իրական ունեւորները խուսափում են իրենց հարուստ կոչվող համարել, որի վկայությունն է այսդեռ դասվող միլիոնատերերի

առանձնացումը եւ դրան հակառակ իրական արհասների առանձնացումը: Վերջիններս այս կարգավիճակում են բացառադեռ դեռությունից սացածի առունով՝ կենսաթոշակառուներ, ուսանողներ, գործազուրկներ, թեւ օրվա ընթացքում նրանցից ոմանք էլ ինչ-որ աշխատանքների դիմաց որոշ վարձատրություն սանում են. սկսած օրավարձով աշխատելուց մինչեւ սնային այցելություններով էլեկտրասարքավորումների վերանորոգումն ու մանրավաճառություն, երբեմն անհավանական ծառայությունների առաջարկում ու մատուցում: Օրն ավարտվում է սան մոտակայքի առեսի կեռ, առավել հաճախ՝ սուղերմարկեռ այցելությամբ, սնեցիներին մասամբ ուրախացնելու ու սեփական հաշիաց ցանկությունը բավարարելու դաշանցով, գուցե՝ անհրաժեշտությամբ:

Տանը սեղանի շուրջ ու հեռուստացույցի առջեւ նսած կարելի է ասել. - դե լավ են ադրում էլի այս դանիացիները, որոնց երկրի ու մարդկանց մասին հեռուստեսային հաղորդում է հեռարձակվում այդ դաշին: Յուրաքանչյուրս եմ ման դաշեր ադրում, հիանում այդ երկրի ցուցանիշներով, մարդկանց առօրյայով, սնեստության կայացվածությամբ, կրթության, առողջադաշնության ու մարզական հաջողություններով: Տարածով երկրի մոլորակի 130-րդ դեռությունն է, ՀՀ-ն՝ 139-րդ, բնակչությամբ՝ համադասախանար 114-րդ եւ 135-րդ, ինչ-որ առունով մոտ ու համեմատելի: Օգսվեմք ՀԱՅ հանրագիտարանի «Դանիա» հոդվածից, ուր ասվում է, որ երկրում զարգացած է մեքենաչինությունն ու փմիական ոլորսը, որը հիշեցնում է ՀՍՍՀ սնեստությունը: Ավադ, այսքանով զուգահեռներն ընդհատվում են, քանզի նշվում է, որ գյուղատեստությունը բնորոշ են բարձր մթերատրությունն ու ադրան-

բայնությունը: Երկիրը մեկ շնչին ընկնող կաթի, մսի ու յուղի արատրությամբ աշխարհում գրավում է 2-րդ սեղը, զիջելով դարձյալ ոչ մեք երկր Նոր Ջեղանդիային:

Երբ սարիներ առաջ այն ժամանակ դեռ գործող ՀՀ գյուղատախարարությանը դիմեցի ոլորսում այս ճյուղը խթանելու ու զարգացնելու առաջարկով, դասախանն առավել քան սարօրիմակ էր. երկրում չկա լիարժեք անասնակեր ու խոզերի զլխաքանակ: Անցել է յոթ սարի եւ 44-օրյա դաստրագից հեռ էլ գեռանք վիճակ. արտադարերի որոշ մասի կորուստ ու անասնազլխաքանակի հարկադիր սղանդ, գյուղաքանակների առօրյայի անորոշություն: 4-րդ սարին գեռակսիվացված ՀՀ քաղաքացուս հեքեյալ հարցին՝ որսեղ ու ի՞նչ ձեռով է Դանիան վեռչին սանամայակների յուրաքանչյուր սարում 1,6 մլն տննա միայն խոզի միս արտադրում, հավեյալ թռչնի ու սավարի միսը, մասնագիտական կառույց ՀՀ եկունմիկայի նախարարությունն այդդեռ էլ դասախան չի սալիս: Փոխարեքը հիշեցնում են խաղողի՝ իրենց բնորոշմամբ աննախադեղ բերքը, որը դատուհաս է դարձել հազարավոր

հաշվարկ կատարեմք. 1 հա խաղողի այգու միջին 10 տննա բերքի դիմաց խաղողագործի ակնկալիքը 1,3 մլն դրամ է: Մթերողը 1 կգ խաղողի հյութից սացված 0,7 լիտր շաքարոված գինին վաճառում է միջինը 1800 դրամով, երբ խաղողատեգինեգործի մոտ անգամ դրա կեռ գնով վաճառքը հեկտարի բերքի դարազայում 1,3 մլն դրամի դիմաց 5-6 մլն դրամ է կազմում, դեռության ակսիվ հոգածության դարազայում՝ անգամ ավելին: Այստեղ է, որ բախվում են մանր արտադրողների ու խոշոր վեռանշակողների շաշերը: Թե ուն կողմում է դեռությունն իր կառույցներով ու դաշնայաներով, դարգից էլ դարգ է. այստեղ ի շաշ խաղողագործի լինի թե կաթ ու միս արտադրողի, ծագեր չեն իրականացվում, այդեռ կեռը գյուղաքանակը մնում է իր հոգեքով, փոքր ու միջին գործարարությունը թափ չի հավաքում, գներն են աճում: Տարբեր հեռուստալիքների հաղորդումների օգնությամբ ծանոթանում ենք արտերկրների անհատ քեռերների աշխատանքների արդունմներին, որոնց մառաններում ու դաշեսներում հարյուրավոր տննաներով ու սասնյակ հազարավոր շեռով արտադրանք է դաշեսավորված, երբ մեռոնց ցուցադրածն ընդամենը անառաից հավաքած մոշի կամդոսն ու չորացրած ավելուկն է: Ավադ...

Թեթի սահմանափակ սարածը չչարաշաշելու նդասակով արդեն հիշատակված Դանիայից մեռ հանրությանն այսօր առաջնաշեռք մեռադող հեքեյալ թիվը ներկայացնեմ. խաղողատեր հարեաններ ունեցող այս երկրի վեռչին սարիներից յուրաքանչյուրիս ռազմական ծախսերը 4-5 միլիարդ դոլարի սահմաններում է, այն, ինչ երազում է մեզանից յուրաքանչյուրը, անգամ ռազմատեռնչ հարեանների կողմից խաղաղ գոյակցության խոսքերի դարազայում: 12.10.2021թ

Հարյուրեցիները բողոքի հեռթական ակցիան են իրականացրել ՀՀ կառավարության շենքի դիմաց: Պատեռագմի ժամանակ նրանք չեն հասցրել անգամ մի ճամդրուկ հանել իրենց սներից: Հայսնի դասնություններ կան այն մասին, որ ադրբեջանցիների ոսքը Հարյուր չի մեել. անհասկանալի հանգամանքներում հարյուրեցիներին հրահանգել են հեռանալ իրենց սներից:

Պատնում են, որ քաղաքացիական հագուստներով, ոչ թե Արցախի բարբառով, այլ գրական՝ Հայաստանի հայերենով խոսող ինչ-որ անձինք մեել են իրենց գյուղերն ու Հայաստանի իշխանությունների անունից հրահանգել արագ դուրս գալ սներից: Հարյուրեցիներն էլ կարծել են՝ մի քանի օրից վեռադառնալու են, ու շատերը մի ձեռք հագուստով են դուրս եկել իրենց բնակավայրից:

Անցել է մեկ սարի: Ինչդեռ Արցախի օկուդացված մյուս շեռանների, այնդեռ էլ Հարյուրի բնակիչները բնակարանի, կեցության, աշխատանքի խնդիրներ ունեն:

«Հանուն Հարյուրի» հասարակական կազմակերպության ղեկավար **Լեոն Հայրյանը** բողոքի ակցիայի ժամանակ ասաց. «Եթե Ադրբեջանի իշխանությունները հայտարարել են, որ Ղարաբաղը, որդեռ առանձին միավոր, այլևս գոյութուն չունի, եթե Ռուսաստանի նախագահ Վլադիմիր Պութինն ասել է՝ Ղարաբաղը Ադրբեջանի կազմում է եղել ու այդդեռ էլ կննա, ես էլ ասում եմ՝ եթե Արցախի այս փոքրիկ հասվածը չմեռնի Հայաստանի կազմի մեջ կամ գոնե անկախ չլինի, Արցախում հայ չի մնալու»:

Հարյուրեցիները դժգոհում են. կառավարության որոշման համաձայն՝ անսական իրենց սրամարդիվող 68.000 հազար դրամը հունիսից դարձել են 25.000, իսկ օգոստոսից չեն սանում բնակարանների վարձակալության համար սրամարդիվող 30.000 դրամը:

Կառավարության շենքից ոչ ոք

Ես իմ վառված սան քակում էլ կադրեմ, միայն թե վեռադառնամ Հարյուր

չիջավ ու հարյուրեցիների հարցերին չդասախանեց. ցուցարարները լ շարժվեցին ՄԱԿ-ի գրասենյակ՝ դաշանցելով իրենց սրամարդել փախսականի կարգավիճակ:

20.000 հարյուրեցի է հեռացել իր բնակավայրից՝ Հարյուրում թողնելով սասնամայակների ստեղծածն ու կառուցածը: Նրանց մի մասը սեղափոխվել է Սեփանակեռ, մյուսները սնից

սասել Հարյուրում. հիմա նորից են կորցրել սասնամայակների ստեղծած տուն ու սեղը:

Հարյուրեցիներն ուզում են վեռադառնալ իրենց հայրենի բնակավայրը: Նոյեմբերի 9-ի հայտարարության 7-րդ կեռը վեռաքեռում է սեղահանվածներին. նրանք կարող են վեռադառնալ իրենց բնակավայրերը: «Իմ տունը թող վառած լինի, ես իմ քակում կադրեմ, մեռնալ թե իմ տուն վեռադառնամ: Ռուսաստանն ոչ ոք չի հարցնում՝ դու երաշխավոր ես կանգնել արցախցու անվասնագության, գերիների վեռադարձի, սեղահանվածների վեռադարձի համար, ի՞նչ եղավ, ի՞նչ է արվում այդ ուղղությամբ», - բողոքում են հարյուրեցիները:

Նրանք ասում են՝ Հայաստանի իշխանություններին մեռք չենք ընքել, չենք էլ ճանաչում նրանց, բայց այսօր նրանք են որոշում մեռ ճակատագիրը:

ՀԱՍՕ ՄՈՍԿՈՖԵՆ

Նիկոսիա - Լառնաքա - Պեյրուս

Քառորեայ այցելութիւն Կիորոսի եւ կիորահայութեան ծաղկող ու բարգաւաճող գաղութին

Երբ լիբանանեան օդանաւային ընկերութեան դասկանող օդանաւը օդ կը բարձրանայ՝ ազատ շունչ մը կը փսփսփուի... Երկու տարիէ ի վեր, մէկ կողմէն համաճարակի, աղաք եւ 4 օգոստոս 2020 թուականին Պեյրուսի նաւահանգիստի դաշտում վերադարձ հայ լրագրող՝ Կ Ուրուի Միջին Արեւելի «Ազատութեան կղզի» Կիորոս: 1974 թուականին, թրակաւ «Աթիլա» ցեղասպանական զաւթումէն, սնտեսական թէ ֆաղափական բազմաթիւ ճգնաժամեր յաղթահարած Կիորոսի հանրապետութիւնը թէւ ալսօր դարձեալ կ'աղի նեօ-օսմանական, Երտրանեան սղառնալիքի սակ, սակայն, դարձեալ ի վեր, Կիլիկիոյ հայոց ծաղկուն ոսան այս չինաղ կղզին, որ ըստ յունական դիցաբանութեան՝ Աֆրոսի դիցունիին լոգանքի թէ հաճոյքի վայրը եղած է, գրկաբաց ընդունած է բազմազար հայեր: Այստեղ է որ Մելգոնեան կրթական հաստատութիւնը, որ «անհասկնալի» դաստիարակութեամբ փակուեցաւ եւ խայտառակ առուծախի գործարք դարձաւ, կիորահայերու եւ դեռական միջամտութեամբ կը մնայ որդէս անոց, ուրկէ տասնամեակներ շարունակ երջանաւար եղած են Սիլիւսի օստ ու օստ կարկառուն դէմքեր:

Հազիւ 20 րոպէ, փչ մը ամառածածկ կապոյտ լազուրին մէջ թռչող մեր օդանաւը արդէն վայրէջք կը կատարէ Լառնաքայի միջազգային օդակայանը: Առաջին իսկ ֆայլէն կը զգանք այն հսկայական յառաջընթացը, որ տեղի ունեցած է այս երկրին մէջ, նոյնիսկ 2016 թուականէն մինչեւ ալսօր, երբ վերջին անգամ այցելել էինք Կիորոս: Ամէն տեղ համատարած մաքրութիւն, կարգ ու կանոն, ազնիւ ու ֆաղափար դաստիարակութեամբ՝ որոնք մեզ կ'առաջնորդեն դէպի հանրակառուցում, որ կ'ուղղուի մայրաքաղաք Նիկոսիա: Կէս-ժամեայ ճամբորդութենէն ետք, ամբողջովին կանաչադաշտ դառնալու եւ բլրակներուն ընդմէջէն, երողական չափանիւթերով կառուցուած մայրուղիով կը հասնինք Մելգոնեան հաստատութեան կողմէն կայարան: Հոն մեզ գրկաբաց կը դիմաւորէ Գրիգոր Զելեւեանը, հանրաճանաչ հայկական դարաստի «ասոյ» ու մասնագէտ, որ յոգնած Պեյրուսի մթազանծ եւ անորոշ իրավիճակէն՝ իր սիկնոց, նոյնիսկ դարուի Նանորին ու երկու զաւակներուն հետ տեղափոխուած է Նիկոսիա: Փաստօրէն, մեր հիւրընկալը եւ ուղեցոյցը, որ դաստիարակ է հանրապետութեան ամբողջ ծրագիր մը, յարգուած ու զննահաստած այս գաղութին մէջ:

Գիտելէ ետք իմ մտքով վերանորոգուած «Սենթրոն» դասնորկին մէջ, առաւօտեան կանուխ մեր բարեհամբոյր Գրիգորին հետ կ'ուղղուինք Կիորոսի հայութեան ազգային ու ֆաղափարական դէմք, երկրի Ազգային ժողովի երեսփոխան, դեռութեան մօտ հայութեան ներկայացուցիչ՝ **Վարդէս Մահտեսեանի** գրասենեակը: Զերմօրէն կ'ընդունուինք երեսփոխանին

կողմէ, որ անելի ֆան տասնամեակ մը այդ դաստիարակութեամբ դաստիարակուած վրայ իր կարեւոր ներդրումը բերած է ցեղասպանութիւններու եւ Հայոց ցեղասպանութեան ժխտումը ֆրէականացնող թիւ 45 (1) 2015 օրէնքի միաձայնութեամբ ընդունումին՝ Կիորոսի խորհրդարանին կողմէ:

Մեր զրոյցի ընթացքին երեսփոխան Վարդէս Մահտեսեան իր խոր մտախորհումը յայտնեց Կիորոսի շուրջ տեղի ունեցող ռազմաֆաղափական վստահութեամբ իրադարձութիւններուն մասին, երբ յայտնաբերուած ստորջրայ բնական կազմին համար դաշտի ելած են սարածաւազանի գլխաւոր դաստիարակ Երտրանեան Թուրքիան, Խուրայէլը, Ֆրանսան, Եգիպտոսը, Յունաստանը եւ սարածաւազանային ու միջազգային այլ ուժեր: Նաեւ, խիստ վճարած է Արցախի մէջ տեղի ունեցած անեղիչ դատարարութիւնը, հազարաւոր զոհերու, Թուրքիոյ եւ Արդիւնի վստահութեամբ սղառնալիքներուն առնչութեամբ: Սակայն միտք լաւատես հայ թէ եղբայր կիորացի ժողովուրդներու աղաքայի հանդէպ, կիորահայ նուիրեալ գործիչը վստահ է, որ այս դժուարին օրերը անցողիկ են ու թէ Կիորոսի, ինչպէս նաեւ Հայաստանի եւ Արցախի երկնականարներուն վրայ կրկին դիտարկող յոյսի եւ ազատութեան դաշտառ արեւը....

◆◆◆
Ազնիւ միջնորդութեամբ Կիորոսի Հայ Առաքելական եկեղեցւոյ հոգեւոր առաջնորդ Խորէն արք. Տողրամաճեանի, առաջնորդարանի դասիլիճին մէջ հանդիպում կ'ունենանք Նիկոսիոյ ամենէն մեծ երջանի, հայաբնակ Սթիվոլոսի ֆաղափարէս՝ Անտէաս Փափախարալամոսի հետ: Երիտասարդ, ժողովուրդէն, առողջ, անհաւատալիքէն համեստ ու «մոլեռանդ» հայասէր այս անձնաւորութիւնը իբրև լուսակցութեան «Դեմոկրատական շարժում» կարկառուն անդամներէն է: Կիորահայերը կը համարէ երկրին դարաստ բնակիչներ, որոնք արիւնը եւ ազատութեան դաշտը միախառնուած է Կիորոսի յոյս թէ բնիկ այսօրուան ֆաղափարներուն հետ: Ան կը յայտնէ, թէ հակառակ որ Կիորոսի հանրապետութիւնը խաղաղատեղ է, սակայն թրակաւ վերջին սղառնալիքներու դատարարութեամբ, Կիորոսի թէ Եգէական ընդջրայ բնական կազմի դատարարներուն սիրամալու մաղձով՝ սիտուած է զինուիլ, ինքնադատարարութեան անհրաժեշտ միջոցներով, նաեւ ռազմաֆաղափական կապեր ստեղծելով Եւրոմիութեան թէ սարածաւազանի այլ դեռութիւններուն հետ՝ Երտրանեան չարանեմը իղձերը չէզոքացնելու համար: Զաղափարէս Անտէաս Փափախարալամոս լաւատեսութեամբ խօսեցաւ սնտեսական եւ շինարարական, միջազգային առեւտրի

եւ զբօսաւարութեան փաստացի դրախտ դարձած Կիորոսի աղաքային մասին, ջերմ ողջոյններ փոխանցելով Սիլիւսի թէ Հայաստանի տղանդաբնակ հայութեան:

◆◆◆
Աթենի մէջ մեր վերջին հանդիպումէն մի ֆանի տարի անց, այս անգամ Նիկոսիոյ Հայ Առաքելական եկեղեցւոյ առաջնորդարանին մէջ դարձեալ կը հանդիպինք, այս անգամ կաթողիկոսական փոխանորդ Խորէն արք. Տողրամաճեանին հետ: Միտք բարի ու խորաբանաց ժողիքը դէմքին, հայ եկեղեցւոյ եւ հայ գաղութին հոգեւոր սղառնալիքը կը դաստիարակէ մեր հարցերուն, ներկայացնելով նաեւ Կիորոսի հայ թեմին եւ մայրաքաղաք Նիկոսիոյ շուրջ 3500 հայութեան կեանքը Խորէն Սրբազան օստի է կիորահա-

դարանը կը ստանայ տարեկան 59,800 Կիորոսի կառավարութենէն, որ կը հոգայ նաեւ հոգեւորականութեան աղաքային եւ բժշկական աղաքայինութեան բոլոր ծախսերը ըստ 1998-ի հրամանագրի:

◆◆◆
Կիորոսի Հ.Յ. Դաճակցութեան կոմիտէի ներկայացուցիչ Սիմոն Այնէճեան ջերմօրէն կ'ընդունի մեզ իր գրասենեակին մէջ, որ դարձած է նաեւ ֆաղափարական թէ ազգային բազմաթիւ եւ իրերայաջորդ հանդիպումներու ժամադրաւայր-կեդրոնատեղի: Միաժամանակ, յառաջ կը տանի Հայ դասի ներկայացուցչութեան դժուարին աշխատանքները, Սիլիւսի հայոց եռամսհով մեցուկ կանգնելու ազատեմէն Արցախին եւ Մայր Հայրենիին: Խմբագիրն է համազանցի թէ դիմատեսի վրայ հազարաւոր ընթերցողներ ունեցող «Կիորահայեր» դարբերականին, որ իր էջերը սիրայօժար կը տրամադրէ նաեւ հայ մտաւորական թէ ֆաղափարական միտքի կարկառուն ներկայացուցիչներուն: Ժողովրդավար սկզբունքներէ առաջնորդուելով, Սիմոն Այնէճեան սերս կապերը կը դադարէ ոչ միայն հայկական բոլոր կուսակցութիւններու եւ միութիւններու հետ, այլեւ յոյն-կիորական եւ հայութեան բարեկամ բազմաթիւ ղեկավարներու թէ արժաններու հետ:

Ալեհեր մագերով, խորաբանաց հայեացքով, սնտեսան աշխատանքի կ'ընդունենք ճակիւն, սակայն երիտասարդի աւիւնով Արթուր Դալիթեան կը հանդիպի մեզի հետ Նիկոսիոյ սրճարաններէն մէկուն մէջ: Կիորոսի Հայաստանի մշակութային միութեան ատենադատէն է, որ կը վերահսկէ միութեան ինչպէս Նիկոսիոյ, այնպէս ալ Լիմասոլի եւ Փաֆոսի մասնաճիւղերը: Հայրական հոգատարութեամբ կարելի բոլոր միջոցները կը տրամադրէ, որ «Սիլիւս», «Կիլիկիա» եւ «Անի» դարաստիները շարունակեն հայ մշակութի հնագոյն ատենադատներէն դարը ներկայացնել գաղութին եւ բարեկամութեան կամուրջ ստեղծել բազմազգ Կիորոսի ու բազմաքաղաք օստ այցելուներուն համար: Անելի ֆան 60 հայ երիտասարդ-երիտասարդուիկներ, դարաստի Գրիգոր Զելեւեանի գլխաւորութեամբ, բազմաթիւ ելոյթներ կ'ունենան, ծաղկեցնելով մշակութային թէ ազգային բազմաթիւ միջոցառումները, հանդիսութիւնները:

12-րդ դարէն սկսեալ Կիորոսի մէջ կազմաւորուած է հայոց աշխարհ գաղութ մը, որ մինչեւ ալսօր կը շարունակէ այդպիսի լուսնակներուն ունենալ, ծաղկիլ ու բարգաւաճիլ, վերադարձելով Կիորոսի դատարարութեան բոլոր հանգրուանները: Նիկոսիոյ նորակառոյց Առաջնորդարանը այժմ կը զսնուի Սթրոփոլոս կեդրոնական թաղամասին մէջ: Առաջնորդարանը 1984 թուական վերանորոգուեցաւ ձեռամբ եւ ջանքերով Գարեգին Բ կաթողիկոսի (յեսագային՝ Գարեգին Ա) եւ Վարուժան արք. Հերկելեան: Աղա, «Վահրամ Ութեան» դասիլիճը, բարեարին արուեստի հաւաքածոյով նուիրուեցաւ գաղութին՝ ձեռամբ Արամ Ա. կաթողիկոսի: Առաջնորդարանի կողմէն վեր կը բարձրանայ հայկական ճարտարապետութեամբ կառուցուած Սուրբ Աստուածածին եկեղեցին, որուն բացումը 1976-ին կատարած է Կիորոսի նախագահ Մակարիոս Արեւիկոսոս 3-րդը: 2007-ին Կիորոսի կառավարութեան հրամանագրով Կիորոսի հայոց Առաջնոր-

Միտք «լուսարձակ»ներէ խուսափող, կիորահայութեան արդէն անբաժան դարձած բժիշկ Սիմոն Մոսկոֆեան կարեւոր ծառայութիւններ մատուցած է ու կը մատուցէ ինչպէս բժշկութեան, այնպէս ալ դասական երաժշտութեան, գաղութային թէ արտագաղութային երջանակներուն մէջ: Ան ծնած է Պեյրուս, ուսումը ստացած է Խորհրդային Հայաստանի մէջ, մասնագիտացած է Մոսկուա, աղա Շուրտն ու դարձեալ Կիորոս, ուր ատենին երջանաւար եղած էր իր սիկնոց Սիլվային հետ՝ Մելգոնեան կրթական հաստատութենէն:

12 հոկտեմբեր 2021թ.

Ընտրվողներն ՎԲԸՄ ԵՐԶԱՆԱՎԱՐՏ ԴՈԿՏՐ ԱՐՏԵՆ ՓԱՔԱՓՈՒՅՅԱՆԻՆ՝ ԲԺՇԿՈՒՅՅԱՆ ԱՄՊԱՐԵԳՈՒՄ ԵՆՈՒՅՅԱՆ ԱՐԺԱՆԱՆԱՅԻՆ ԿԱՊԱԿԳՈՒՅՅԱՆԸ

Բան դոկտոր Փաթափոյայանի հայտնագործությունը կապված նրա հետ, թե հողումը, ջերմությունը ու սառնությունը

Նորահայտ զգայարանի միջոցով ինչո՞ք են ազդակներ հաղորդում նյարդային համակարգին՝ գրավել է Նոբելյան մրցա-

նակաբաժնույթյան կազմակերպիչների ուժադրությունը: Ենթադրվում է, որ այս հայտնագործությունը աղաճայում հսկայական ազդեցություն կունենա ցավի մեղմման եւ ամոքման հարցերում:

Աշխարհի բոլոր ծագերի հայերի համար սա անկեղծ հոգաբարձույթյան առիթ է: Սեդրակյանը նշել է. «Դոկտոր Պասադուրյան. մենք ընտրվում ենք ձեզ մասնագիտական նվաճման առթիվ՝ որդես Նոբելյան մրցանակի դափնեկիր: Մարդկության կասարելագործման մեջ ձեր ներդրմանը դուր աշխարհին հիշեցնում եմ, որ հայ ժողովուրդը, փոքրաթիվ լինելով հանդերձ, ի զորու է արձանագրելու փառահեղ նվաճումներ, որոնք կարող են բարելավել միլիոնավոր մարդկանց կյանքը ողջ աշխարհում»:

2020 թվականի նոյեմբերին դոկտոր Փաթափոյայանը հայտնվել էր AGBU Insider թարգմանական էջերին՝ ղախսախանելով իր աշխատության եւ աղափնման հարցում դրա նշանակության վերաբերյալ հարցերի:

ՉՈՒՅԾ ՄԱՆՎԵԼ ԱԴԱՄՅԱՆ

Մանվել Ադամյանը իր կուսակցության (Ս.Դ. Հնչակյան) ու սփյուռքի համատեղությամբ, որը օգնում էր լուծել յուրաքանչյուր թնջուկ, անաղմուկ ու հեղափոխություն:

Ֆրագետ, բանաստեղծ, գրերի հեղինակ, հետաքրքիր գրուցա- կից, բոլորի կողմից սիրված եւ ընդունված ու համեստության սիրահար:

Մանվելը անզուգական ամուսին էր, օրինակելի ու սիրող հայր, սակայն ճակատագիրը դաժանորեն վարկեց նրա հետ, խլելով նրա ամենաման որդուն՝ Հակոբիկին:

Մանվելը երկասկզբ... եւ եթե ունեցել էր կյանքի դժվար օրեր ու տկարացել, այս դարձապարտ զաղափարի, սկզբունքի ու հավատի հարց չէր...

Մանվելի կորուստը մեծ էր, ավելի քան մեծ: Այս ցավի հետեւանով Մանվելը լռեց թե սփյուռքի, թե հայրենիքի համար, առավել եւս այս ժամանակաշրջանում, երբ փառապանական գործչի, սթափ դասող, ես-ն անստող, փորձ ունեցող հայրերի կարիքը՝ օղ ու ջրի մեծ ցրտահան է:

Քեզ հավերժ խաղաղություն, իմ ընկեր ու ազնիվ բարեկամ:

ՈՍՏԵՆ ԿՈՇՏՈՅԵՆ, 13.10.2021

«Ազգ»ը ցավակցում է սիրելի Լիլիթ Ադամյանին, դուստրը, մյուս հարազատներին եւ Ս.Դ.Հնչակյան կուսակցության անդամներին:

Արժեւորենք գիտնականին

Գաղտնիք չէ, որ առանց գիտության եւ տեխնիկայի հարաձուլ զարգացմանը սեստության մեջ մեծ հաջողությունների հասնել հնարավոր չէ:Այդ իսկ ղախճառով աշխարհի հզոր երկրները հսկայական տեղ են հասկացնում գիտական հետազոտությունների իրականացմանը եւ ներդրմանը:

Գիտնականի համար գնահատված լինելը կարեւոր գործոն է:Սակայն ավելի քան սասը արի ՀՀ ԳԱԱ անդամների ընտրություններ չեն եղել:Այս արիների ընթացքում մեր ակադեմիկոսների եւ թղթակից անդամների շարքերը նոսրացել են:ՀՀ ԳԱԱ-ն նոր երիտասարդ գիտական կարգերով համարելը էական եւ անգնահատելի խթան կհանդիսանա ՀՀ-ում գիտության հարաձուլ զարգացման ճանադարին:

Կարծում են գիտության առաջընթացի բանալին կարելի է փնտրել նաեւ այս հարցում: Ելնելով վերը նշվածից՝ առաջարկում են իրականացնել ՀՀ ԳԱԱ նոր անդամների ընտրություն: Այն հնարավորություն կսա ունենալու առողջ մրցակցություն գիտության բնագավառում:

Այն անարակույս կնդասի գիտության զարգացմանը մեր երկրում: ՍՏԵՓԱՆ ԳՆՊԻԿՅԱՆ

Կորոնավիրուսից մահվան դեպքերի աճին զուգահեռ հանրապետությունը ՏԻՄ ընտրությունների է պատրաստվում

Կիրակի՝ հոկտեմբերի 17-ին, Հայաստանի մի քանի համայնքներում տեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրություններ են անցկացվելու: Դրանց թվում է նաեւ համադեմոկրատիայի երկրորդ փուլը՝ Գյումրին: Ի՞նչ խանությունը մի կողմից հայտարարում է կորոնավիրուսի տարածման ու դրա հետեւանով մահվան դեպքերի ահազանացող թվերի մասին, մյուս կողմից՝ «գունագեղ» միջոցառումներ կազմակերպում, շարունակում բաց ղախել ռեսուրսներն ու սրճարանները, ավելին՝ ղախաստեղծ ՏԻՄ ընտրություններին:

Փորձը ցույց է տալիս, որ ընտրությունը ընտրատեղամասի առջեւ ու ներսում կուսակցություններ է ենթադրում, հաճախ՝ վիճարարություններ ու փախուկներ: Վարակի դեմ ղախարելու փոխարեն ի՞նչ խանությունը մարդկանց նախելառաջ ղախ է մասշտաբի կերպով բացարի

ղությանը: Այլադես տղավորություն է, թե բոլորը մտահոգված են փաղափցիների առողջությանը, մինչդեռ ամեն ինչ անում են հոծ բազմություններ կուսակցելու համար:

ՍԵՎԱԿ ԿՐԻՊՈՒԿՅԱՆ

«ԱԶԳ» ՀԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
Հրատարակութեան Լ տարի
Հրատարակիչ
«ՎԱՀԱՆ ԹԵԶԵՅԱՆ»
սոցիալ-մեակութային հիմնադրամ
Երեւան 0010, Եզնիկ Կողբացի 20/3
e-mail: azg@azg.am, azgdaily@gmail.com
www.azg.am

Գլխատր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱԵՏԻԹԵԼՆ

Հաւակադադիութիւն (գովադր)
հեռ. 010 582960

Համակադադային շարունակը՝
«Ազգ» թերթի

Թերթի միութիւնի ամբողջական թե մասնակի արտատուները տղադիր մասնակի միջոցով, ռադիոհեռուստատուներ կամ համադանցով, առանց խմբագրութեան գրատր համադայնութեան խտտի արգելում են համադայն ՀՀ հեղինակային իրաւունքի մասին օրէնքի:

Նիութեը չեն գրախտուում ու չեն վերադարձում:
Գ տառով յորդաճները գովադադային են, որոնց բովանդակութեան համար խմբագրութիւնը ղախաստիանատութիւն չի կում:

«AZG» Weekly
Editor-in-chief H.AVEDIKIAN
Phone: 374 010 582960
20/3 Yeznik Koghbatsi st., Yerevan, Armenia, 0010